

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
Goranboyda
yeniyetmə
anasını və
nənəsini niyə
öldürdü?
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 26-28 iyul 2025-ci il Şənbə № 129 (8739) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakı yeni silah müqavilələri imzaladı - nələr alırıq?

Azərbaycan postmüharibə dövründə arsenalını gücləndirir

yazısı səh.4-də

Lavrov gedir, yerinə o gəlir

yazısı səh.6-da

Bakının "İbrahim sazişləri"nə qoşulması yenə gündəmdə

yazısı səh.7-də

Paşinyan Rusiyanın baş nazirini aldada bildi

yazısı səh.6-da

Putinin 40 gün zamanı qaldı

yazısı səh.9-da

Universitetlərdə təhsil haqları artırılacaq?

yazısı səh.10-da

ABŞ kongresmenlərinin Xankəndi xülyası

yazısı səh.9-da

Tanınmış iş adamı həbsdən buraxıldı

yazısı səh.3-də

İran yenə regionun "ağa"sı havasında

yazısı səh.5-də

Dövlət borcumuz azalıb - yenə artmaq riski varmı?

yazısı səh.12-də

Sərhədimizdə müharibə təhlükəsi

yazısı səh.5-də

Aşpaz olmaq üçün 5 min manat?

yazısı səh.14-də

Türmələrə rəis niyə tapılır?

yazısı səh.13-də

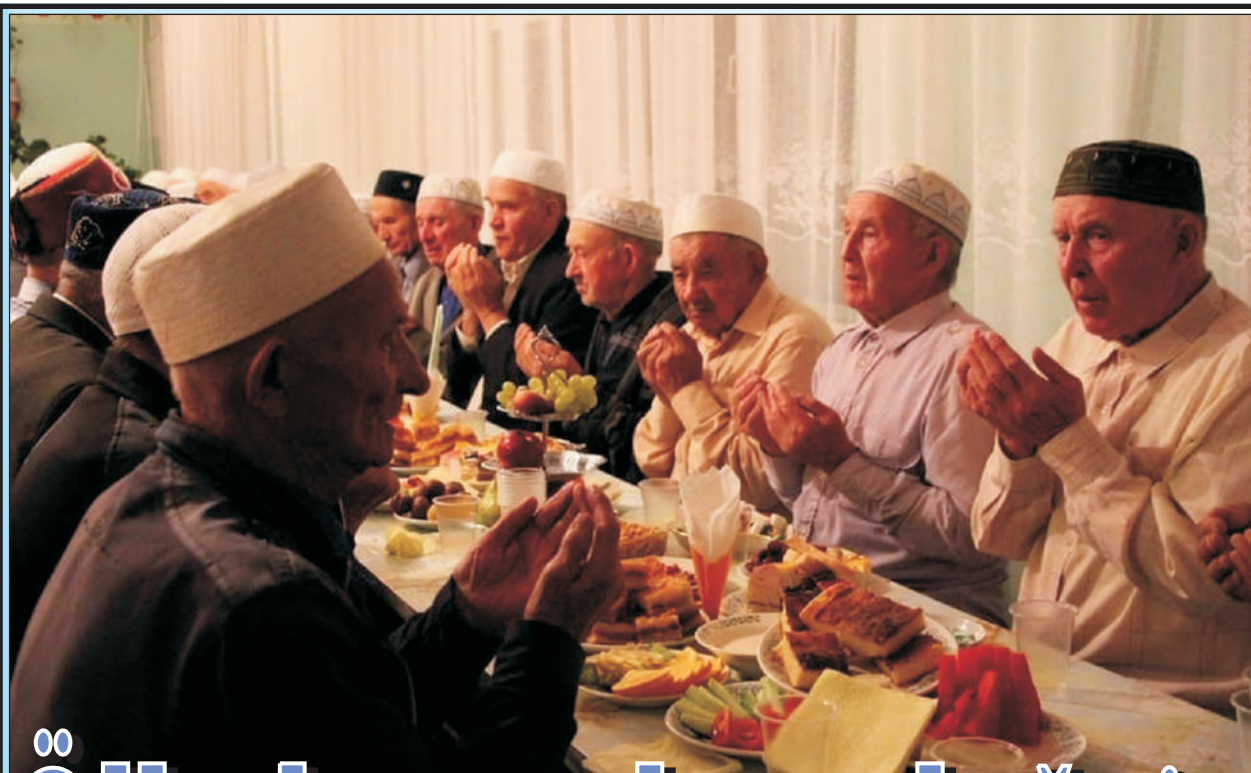
Plastik cərrahlarla bağlı məsələ ABŞ-a "sıçradı"

yazısı səh.13-də

ERMƏNİSTANIN 40 FAİZİ SÜLH SAZİŞİ İSTƏMİR

Bu amilin Paşinyan komandasının gələcək siyasi perspektivinə hansı təsirləri ola bilər?

yazısı səh.7-də

Ölkəboyu ehsan ləğvi - sıra Bakıya çatır

Bütün rayonlarda belə qərar veriləcəyi gözlənilir - paytaxtdakı "yas mafiyası" bu dəfə də müqavimət göstərə biləcəkmi?

yazısı səh.8-də

Mixail Qusman

Qulu Məhərrəmli:
"Kremlin belə bir şəxsiyyətə qarşı addımı namərdlikdir"

yazısı səh.7-də

Məleykə Abbaszadə

DİM sədrinin
ödənişli yerləri
tez doldurma
planı - səbəb

yazısı səh.10-da

Mariya Zaxarova

Moskvadan
Cənubi
Qafqazın
qarışacağı
anonsu

yazısı səh.11-də

“İçərişəhər” stansiyasında yeraltı avtomobil dayanacağı

Bakı metrosunun “İçərişəhər” stansiyasında yeraltı avtomobil dayanacağı tikiləcək. Modern.az xəbər verir ki, artıq dayanacağın layihələndirilməsinə başlanılıb. Layihələndirmə Türkiyənin “Yüksel Proje” şirkəti tərəfindən icra ediləcək. Qeyd edək ki, ötən gün şirkətlə “Bakı Metropoli-teni” arasında 35,4 milyon manat dəyərində müqavilə imzalandı.

Müqavilə çərçivəsində Yaşıl xətt üzrə Y14-Y17 və Bə-növşeyi xətt üzrə B5-B8 stansiyaları və bu stansiyalar arasında tunellərin, “28 May” stansiyasında Yaşıl və Qırmızı xətlərin ayrılmasının, “İçərişəhər” stansiyasında keçid kamerası, geri dönüş tuneli və yeraltı avtomobil dayanacağının layihələndirilməsi nəzərdə tutulur.

Yeni şəxsiyyət vəsiqələri belə olacaq

Azərbaycan vətəndaşlarına verilən şəxsiyyət vəsiqələri dəyişəcək. Prezident İlham Əliyev bu barədə sərəncam imzalayıb. Şəxsiyyət vəsiqəsində göstərilən məlumatlara yaşayış yeri əlavə ediləcək. Məlumat şəxsiyyət vəsiqəsinin arxa hissəsində yerləşdiriləcək.

Elektron daşıyıcıda (çipdə) əvvəlki variantla müqayisədə yalnız daha zəruri məlumatlar saxlanılacaq.

Eyni zamanda vəsiqənin verilməsi qaydalarına da dəyişikliklər edilib. Belə ki, vəsiqə dəyişdirilməli olan hallara yaşayış yerinin dəyişməsi əlavə olunur.

Bundan başqa, əgər vəsiqə və ya elektron daşıyıcısında texniki və ya məzmunla bağlı səhv aşkar edilərsə, düzəlişin dövlət rüsumu tutulmadan həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

İki nəfəri ilan sancıb

Şəkiddə 54 yaşlı kişini ilan sancıb.

APA xəbər verir ki, ötən gün axşam saatlarında rayonun Aşağı Göynük kənd sakini 54 yaşlı Cəlil Səməd oğlu Zamanov yaşadığı evin həyətyanı sahəsində işləyərkən qəfildən onu sağ əlindən ilan sancıb.

C.Zamanov yaxınlarının köməyi ilə Şəki Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının (RMX) Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım Şöbəsinə aparılıb.

C.Zamanova lazımi tibbi yardım göstərilib, ilan zəhərinə qarşı zərər vurulub. Onun vəziyyəti ağır qiymətləndirilir, müalicəsi xəstəxananın reanimasiya şöbəsində davam etdirilir.

Digər hadisə isə Ağsuda qeydə alınıb. Rayonun Curuxlu kəndində 2008-ci il təvəllüdlü Emin Heybet oğlu Eyyubovu ilan sancıb.

Təcili olaraq Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılan kənd sakininin vəziyyəti orta ağır olaraq qiymətləndirilir.

Tiflisdə ev neçəyədir?

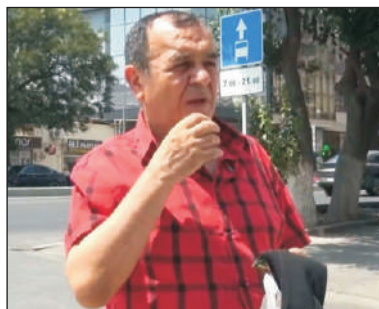
Gürcüstanın Milli Statistika Xidməti paytaxt Tiflisin ilkin mənzil bazarı ilə bağlı hesabat yayıb. Novator.az-ın məlumatına görə, rəsmi bildirdə qeyd olunur ki, aprel-iyun aylarında yeni mənzillər 2024-cü ilin ikinci rübü ilə müqayisədə 5,4 faiz bahalaşıb. Çoxmərtəbəli binalarda mənzillərin qiymətinin 10,9 faiz, şəxsi evlərin qiymətinin 13,5 faiz yüksəldiyi vurğulanır.

Hesabata əsasən, 2020-ci ilin orta göstəricisinə nəzərən

Tiflisdə mənzillər 56,1 faiz dəyər artırır.

Ən bahalı mənzilin kvadratmetrinin yeni binalarda 6624 lariyə (4,1 min manat), şəxsi evlərdə 4462 lariyə (2,8 min manat) təklif olunduğu xəbər verilir.

Nazirlikdən corab satan aktyorla bağlı açıqlama

“Allahverdi Yolçuyevlə bağlı məsələlər Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin diqqət mərkəzindədir.

Aktyor dövlət tərəfindən pensiya ilə təmin olunub. Bundan əlavə, Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən müvafiq dəstək göstərilir, həmçinin mövcud

qanunvericilik çərçivəsində əlavə sosial təminat mexanizmlərindən yararlanması üçün imkanlar nəzərdən keçirilir”.

Bu haqda Mədəniyyət Nazirliyi açıqlama yayıb.

Allahverdi Yolçuyev müxtəlif illərdə teatr və televiziya sahəsində fəaliyyət göstərmişdir. O, 1979-1981-ci illərdə H.Ərəblinski adına Sumqayıt Dövlət Dram Teatrında, 1985-1987-ci illərdə isə Ş. Qurbanov adına Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrında çalışmışdır. Sonrakı illərdə, 1987-2016-cı illərdə televiziya və radio sahəsində fəaliyyət göstərərək, “Laylay”, “Göyden üç alma düşdü” və digər uşağ verilişlərinin aparıcısı və səsləndiricisi olmuşdur.

Azərbaycanda 9509 nəfər 85 yaşda ölüb

2024-cü ildə Azərbaycanda vəfat edənlərin 9509 nəfəri 85 yaşda və ya daha yaşlı olub.

Dövlət Statistika Komitəsi ölənlərin 5282 nəfərini 80-84 yaşda, 5164 nəfərini 75-79 yaşda, 7391 nəfərini 70-74 yaşda göstərmişdir. Hesabata görə, 8471 nəfər 65-69 yaşda, 7331 nəfər 60-64 yaşda, 4576 nəfər 55-59 yaşda, 2786 nəfər 50-54 yaşda dünyasını dəyişib.

1420 nəfərin 1 yaşa, 325 nəfərin 5 yaşa, 273 nəfərin 10 yaşa, 262 nəfərin 15 yaşa, 393 nəfərin 20 yaşa, 462 nəfərin 25 yaşa, 529 nəfərin 30 yaşa, 713 nəfərin 35 yaşa, 939 nəfərin 40 yaşa, 1282 nəfərin 45 yaşa, 1801 nəfərin 50 yaşa çatmamış öldüyü bildirilir.

“Turan”ın “Traktor”la oyunu ləğv olundu

“Turan Tovuz”un Türkiyədəki təlim-məşq toplanışı çərçivəsində iyulun 29-da İran çempionu “Traktor”la nəzərdə tutulan yoxlama matçı baş tutmayacaq. Bu barədə Tovuz klubunun mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Yoxlama oyununun komandaların hazırlıq planındakı dəyişiklik və klubdan asılı olmayan səbəblərdən keçirilməyəcəyi bildirilib.

Problemlı kreditlərin məbləği artıb

U il iyulun 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 527,4 milyon manat təşkil edib.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı xəbər verir ki, bu, iyunun 1-i ilə müqayisədə 3,8 % çoxdur.

Ölkədə problemlı kreditlərin məbləği ilin əvvəlinə nisbətən 17,4%, son 1 ildə isə 16,75% artıb.

Iyunun sonuna vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kredit portfelində xüsusi çəkisi 1,7% təşkil edib. Bu nisbət mayın sonuna da 1,7%, ötən il dekabrın sonuna 1,5%, ötən il iyunun sonuna isə 1,7% olub.

Castin Timberleyk Bakıdadır

Dünya şöhrətli pop ulduz Castin Timberleyk artıq Bakıdadır.

O, paytaxta ötən gün təşrif buyurub.

Sənətçi 27 iyulda Bakı Olimpiya Stadionunda konsert proqramı ilə çıxış edəcək. Bu tədbir onun “The Forget Tomorrow World Tour” dünya turuna daxildir və Azərbaycanda ilk solo konserti olacaq.

Konsertdə ifaçının yeni “Everything I Thought It Was” albomundan mahnılar səslənəcək. Bakıdakı çıxış üçün yüksək texnologiyalı səhnə və xüsusi vizual effektlər nəzərdə tutulub.

Konsertə görə ölkəmizə 25 minə yaxın turist gələcək. Onların bir qismi artıq hotellərinə yerləşib. 20 mindən çox yerli əhali də tədbiri izləyənlər arasında olacaq. Ümumilikdə konsertdə 50 minə yaxın insan iştirak edəcək. (Olay)

Gömrükdə brilyant əməliyyatı

Dövlət Gömrük Komitəsinin Hava Nəqliyyatında Baş Gömrük İdarəsinin əməkdaşları brilyant qaşların növbəti dəfə ölkənin gömrük sərhədindən qanunsuz keçirilməsi cəhdinin qarşısını alıblar. Bakupost.az sözündən komitəyə istinadən xəbər verir ki, Dubay-Bakı aviareysi ilə gələn Azərbaycan vətəndaşının əl yükünə baxış zamanı monitorinqdə şübhəli təsvirlər müşahidə olunub və gömrük yoxlaması təbiiq edilib.

Yoxlama nəticəsində həmin şəxsin çamadanında gömrük nəzarətindən gizlədilmiş 24 ədəd kiçik ölçülü sellofan paketlərdə 700,6 karat brilyant qaşlar aşkarlanıb.

Ölkəboyu ehsan ləğvi - sıra Bakıya çatır

Bütün rayonlarda belə qərar veriləcəyi gözlənilir - paytaxtdakı "yas mafiyası" bu dəfə də müqavimət göstərə biləcəkmi?

Azərbaycanda yas mərasimlərində ehsan verilməsinin ləğvi tendensiyaya çevrilməkdədir. Artıq ölkəboyu rayonlar bir-bir bu qərarı qəbul etməyə başlayırlar.

Azərbaycanda bezi rayon və kəndlərdə yas mərasimlərində ehsan verilməsi dayanır. Sabirabad, Saatlı, Samux, Biləsuvar, Quba, Kürdəmir, Şamaxı, Balakən rayonları və Naxçıvanın Mahmudkənd kəndində yas mərasimlərində ehsan verilməsinin dayandırıldığı deyilir.

Artıq çay süfrəsindən başqa ehsan verilməməsi tövsiyə olunur. Qeyd edək ki, ehsan verilməməsi barədə məsələ tövsiyə xarakterlidir və bezi insanlar bu tövsiyələrə əməl etmir. Məsələ cəmiyyətin müxtəlif təbəqələri tərəfindən birmənalı qarşılanmasa da, əsas məqsəd israfçılığın qarşısını almaq və yas mərasimlərini daha sadə formada keçirməkdir.

Rayonlarda ehsan verilməməsi ilə bağlı tövsiyələr bu gedişatla ölkə üzrə vahid və rəsmi qərara çevrilə bilər. İndi əsas məsələ bu qadağanın paytaxt Bakıda da tətbiqinə nail olmaqdır. Modern.az-ın məlumatına görə, tezliklə bütün rayonlarda ehsan süfrələrinin verilməsinin dayandırılması gözlənilir. Artıq bu barədə müvafiq qurumlara tapşırıqlar verilib.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi bir neçə dəfə yaslarda israfçılığa yol verilməməsi barədə çağırış etsə də, iddia olunur ki, ölkədə yas məclislərinin keçirilməsi qaydalarına dəyişiklik edilməsi Şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin ciddi narazılığına səbəb olub. Bu baxımdan qərarın bu günə qədər icrasız qalmasında QMİ sədrinin günahlandırılanlar da var. Qeyd edək ki, hazırda Bakıda QMİ-nin nəzarətində olan ək-

sər məscidlərdəki mərasim evlərində dəbdəbəli ehsan süfrələri açılmaqda davam edir. Sırr deyil ki, Bakıda ən dəbdəbəli yas mərasimləri QMİ-nin nəzarətində olan mərasim zallarında baş tutur. Əsasən də vəzifəli şəxslərin, onların yaxınlarının, imkanlı və nüfuzlu şəxslərin yas mərasimləri. Heç bir kəsib və imkansız adam bu məscidlərin mərasim zallarında yas mərasimi təşkil edə bilməz. Bildirilir ki, mehç paytaxtda bu qadağanın işləməsinin mühüm təsiri ola bilərdi. Dinimizdə yas məclisi anlayışı yoxdur və israfçılıq açıq şəkildə günah sayılır. İslama görə, insanların vəfatından sonra sadə və təvazökar mərasimlər keçirilməli, bu zaman yalnız yaxınların dəstəyi və dua ilə yetinilməlidir. Məclislərdə lüksə qaçmaq əslində dinin təlimlərinə ziddir. Çünki məqsəd mərhumun ailəsinə yardım etmək və mənəvi dəstək göstərməkdir.

Bəs bu minvalla bütün ölkə üzrə ehsan verilməsinin yığışdırılması mümkündürmü? Ehsanın tamamilə ləğvi yaxşı haldır mı? İslam dini "qızıl orta" olaraq hansı variantı tövsiyə edir?

Mövzu ilə bağlı dini məsələlər üzrə ekspert Kənan Rövşənoğlu "Yeni Müsavat"a danışdı. Onun sözlərinə görə, İslamda dünyadan köçən insan üçün ehsan süfrəsi ilə bağlı hökm və ya qadağa yoxdur: "Dünyadan köçən insan üçün bir neçə vacib iş var, onu da ilk gün edirlər. Bu, sadəcə, başsağlığı üçün gələn-lərə ev sahibinin qonaqpərvərlik adətidir, hər ölkədə və bölgədə fərqlidir. Yeni bununla bağlı standart konsepsiya

yoxdur. Sadəcə, bizim ölkədə yemək süfrələri açılması və bu məsələdə ifrata varılması insanlarda narahatlıq doğurub. Bununla bağlı çağırışlar edilib. Əslində problem elə Bakıdadır, çünki Bakıda yas mərasimləri bir mənada biznes sahəsinə çevrilib, bir də insanların mədəniyyət və mənəviyyət göstəricisi müəhümdür. Yeni biri çox varlıdır, dünyadan köçən yaxını üçün ehsan süfrələri verə, yol çəkdi, hətta daha bahalı xeyirxahlıq işi görə bilər. Bir başqası isə daha kasıbdırsa, bunu etməyə məcbur deyil. Yeni bu bir mənada xalqın ənənələrindən qaynaqlanır. Əlbəttə, biz məsələni, yoldan gələn qonağa ilk növbədə çay təklif edirik, yemək zamanıdır və qonaq uzaqdan gəlib, ya da çox otursasa, ona yemək də təklif edilir. Bizim yas adətləri mehç bu mədəniyyətdən doğub, başsağlığına gələn insana çay, yemək, şirniyyat təklif olunub. Ancaq hər sahədə olduğu kimi burada da zamanla endəzə aşılıb, israfçılıq baş alıb gedir. Amma bu, dini məsələdən çox sosial və məişət məsələsidir. Tədricən aradan qalxmaldır və qalxacaq da".

Ağ Partiya sədri Tural Abbaslı isə qeyd edib ki, ehsan mərasimlərini inzibati resurslarla yox, şəxsi nümunə ilə dəyişmək olar: "Bu məsələ Azərbaycanda artıq uzun illərdir ki, müzakirə olunur. Hətta bir vaxtlar inzibati resurslar vasitəsilə ehsan mərasimlərinin məhdudlaşdırılmasına cəhd göstərildi. Bələdiyyələr, sahə müvəkkilləri və rayon icra hakimiyyətləri bu prosese cəlb edildi, müxtəlif cərimələr tətbiq olunmağa çalışıldı. Məqsəd o idi ki, yalnız yüngül ehsanlar - yeni yas sahibini əziyyətə və

xərcə salmayan çay süfrəsi, xurma, şirniyyat kimi təqdimatlar təşkil olunsun.

Lakin bu baş tutmadı. Çünki cəmiyyətimizdə uzun illərdir formalaşmış bir ənənə var: hər kəs öz cənəzəsi üçün son borc olaraq yaxşı ehsan vermək istəyir və bunu özü üçün mənəvi bir öhdəlik kimi görür. Təəssüf ki, bu istək bəzən ifrat həddə çatır. Yas sahibi artıq hüzdən çox, ət, kartof, yağ dalınca qaçmalı olur. Çay, qənd, qadır, qonaqların qarşılanması - bütün bunlar həm böyük maddi xərc, həm də ciddi enerji tələb edir.

Təcrübə göstərdi ki, inzibati resurslarla bu məsələni birdəfəlik həll etmək mümkün deyil. Bu dəyişiklik tədricən, mərhələli şəkildə həyata keçirilməlidir. Və ən əsası - şəxsi nümunələrlə.

Əgər bu prosese imkanları nisbətən zəif olan insanlar başlasa və onlara "ehsan ver-mə" deyilsə, həmin adamlar psixoloji olaraq kompleksə düşür. Düşünür ki, yaxşı ehsan verməsələr, camaat deyəcək "atasına-anasına ehsan verə bilmədi". Ona görə də bu məsələdə nümunə imkanlı şəxslər və məmurlar olmalıdır. Onlar göstərməlidirlər ki, bax, mənim imkanım var, amma dəbdəbəli ehsan verməirəm. Əgər bunu imkanlılar edərsə, imkanı zəif olanlar da bunu kompleks kimi qəbul etməz və onlara bənzəməyə çalışar. Cəmiyyətimizə baxanda görürük ki, bir çox tendensiyaları imkanlı şəxslər başlayır və sonra bu davranışlar adət-ənənəyə çevrilir".

Partiya sədrinin sözlərinə görə, digər bir məsələ də maarifləndirmə və təbliğatdır: "İnsanlara sosial şəbəkələr, mətbuat, televiziya və radio vasitəsilə bu məsələni

15 yaşlı yeniyetmə anasını və nənəsini niyə öldürdü?

Goranboyda qətl hadisəsi baş verib. "Teleqraf"-ın yerli bürosu xəbər verir ki, 15 yaşlı Saleh Abdullayev anası 1978-ci il təvəllüdü Lələ İsmayılovanı qısqaneçliq zəminində qətlə yetirib. Belə ki, ana ilə oğul arasında bir neçə dəfə mübahisə düşüb.

Hadisə baş verən gün gecə saatlarında ana ilə oğul yenidən dalaşmış. Nəticədə S.Abdullayev anasına boğaz və kürək nahiyəsindən bir neçə bıçaq zərbəsi vurub. Səsi eşidən nənəsi 1948-ci il təvəllüdü Tamella İsmayılova onları ayırmaq istəyib. Daha sonra ətrafdakı qonşuları köməyə çağırmağa çalışsa da, nəvəsi qoca qadına da bıçaqla xəsarət yetirib. Nəticədə, bıçaq zərbəsi alan hər iki şəxs elə hadisə yerində ölüb. Keçirilən əməliyyatla S.Abdullayev saxlanılıb.

Məlumat üçün bildirik ki, Lələ İsmayılova ailəsindən ayrılıb və anası ilə yaşayırmış. Onun qətlində şübhəli bilinən S.Abdullayevlə yanaşı, daha bir oğlu da var. Qadın uzun müddət Goranboy Rayon Mənzil Kommunal Təsərrüfatı İsa-təhsalat birliyində sahə reisi kimi çalışmış.

Faktla bağlı Goranboy Rayon Prokurorluğunda araşdırma başlanılıb.

Tanınmış iş adamı həbsdən buraxıldı

Dələduzluq ittihamı ilə həbs olunan tanınmış iş adamı Rövşən Mehdiyev azadlığa çıxıb. "Qafqazinfo"-nın əldə etdiyi məlumata görə, bu barədə məhkəmə qərar qəbul edib. Qərara əsasən, Rövşən Mehdiyev ev dustaqlığına buraxılıb.

Qeyd edək ki, R.Mehdiyev dünyanın 50 ölkəsindən 5000-dən çox şirkəti birləşdirən "Caspian Energy Club"-un Qırğızıstan nümayəndəliyinin rəhbəridir. O, həmçinin Çində "Falson", Qırğızıstanda "Brok Magistr", Türkiyədə "AEMI" şirkətlərinin, 2022-ci ildə Azərbaycanda yaradılmış "Union Logistika" şirkətinin təsisçisidir.

İş adamı mehç "Union Logistika" ilə bağlı cinayət məsuliyyətinə cəlb olunub. Belə ki, müştərilər Çindən aldıkları müxtəlif məhsulları şirkətə təhvil versələr də, mallar onlara çatdırılmayıb. Faktla bağlı polis tərəfindən aparılan istintaq nəticəsində Rövşən Mehdiyev 2025-ci ilin yanvarında həbs olunmuşdu.

Rövşən Mehdiyev

doğru şəkildə izah etmək lazımdır. Nüfuzlu din xadimləri, hörmətli ağsaqqallar bu məsələdə danışmalıdır. Məsələ zorla deyil, əqlən və könüllü şəkildə izah olunaraq qəbul etdirilməlidir. Bir mühüm məqam da var: ehsan mərasimlərinin fəlsəfəsi və dindəki mahiyyəti insanlara düzgün başa salınmalıdır. Ehsanın fəlsəfəsi odur ki, sən imkansız insanlara qida verirsən, onları yedirdirsən və onlar da sənin rəhmətə gedənin üçün dua edirlər. Dində ehsanın mənası budur: "Bu insan məni yedizdirdi, doyurdu, bir gün aclığıma aradan qaldırdı, sən də onun ölüsünə rəhmət elə, onu bağışla, ya Rəbbim!"

Amma bizdə necədir? Ehsanlara gələnlərin əksəriyyəti imkanlı şəxslər olur. Evində hər şey olan, ehsana ehtiyacı olmayan insanlar.

Əgər kimsə doğrudan da ehsan vermək istəyirsə, bunu imkansızlara yönəltməlidir, məsələn, evində yeməyi olmayan insanlara, tələbələrə. Onlara ehsan vermək həm savab olar, həm də dua qazandırar.

Yeni ehsan əslində insanların duasını almaq üçündür. Və bu anlayışın fəlsəfəsini cəmiyyətə düzgün izah etmək vacibdir".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Türkiyədə səfərdə olan müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov və nazirliyin digər rəhbər heyəti "İDEF 2025" 17-ci Beynəlxalq Müdafiə Sənayesi Sərgisində iştirak edib. Azərbaycan nümayəndə heyəti beynəlxalq sərgidə nümayiş etdirilən dünya üzrə müdafiə sənayesinin aparıcı şirkətlərinin istehsalı olan silah, texnika və hərbi təyinatlı vasitələrə baxış keçirib, onların rəhbər heyəti ilə görüşüb.

Keçirilən görüşlər zamanı hərbi-texniki sahədə əməkdaşlığın müxtəlif aspektləri, inkişaf perspektivləri və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlərə dair ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb. Sərgi çərçivəsində Azərbaycan Respublikası müdafiə nazirinin müavini - baş direktor Aqil Qurbanov, Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən MİRAS Hərbi-Sənaye Şirkəti MMC və Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən "Azersilah" Müdafiə Sənayesi Holdingi" QSC-nin nümayəndələrinin iştirakı ilə bir sıra müqavilələr imzalanıb.

Lakin bu müqavilələrin təfərrüatı açıqlanmır. Bəs Azərbaycanın hansı silahlara ehtiyacı var, ordumuz indilikdə arsenalını nələrə zənginləşdirə bilər? Azərbaycan əvvəlki dövrlərdə silah alışımda dövlətlər arasında balans saxlamağa çalışırdı. İndi də bu prioritet qalır mı?

"Yeni Müsavat"ın suallarını cavablandıran polkovnik Şair Ramaldanovun sözlərinə görə, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin silahlanması Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin daimi diqqəti və nəzarəti altındadır. Polkovnikin xatırlatmasına görə, Prezident Laçında olarkən bildirmişdi ki, Azərbaycan Ordusuna nə lazımdırsa, o da alınacaq: "Mənə elə gəlir ki, bu qısa cümlədə çox böyük məna var. Bu gün Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin - Azərbaycan Ordusunun ehtiyacından irəli gələrək nə lazımdırsa, onunla da təmin olunur. Bura həmçinin silahlanma da daxildir".

Ş.Ramaldanov deyib ki, keçirilən bütün sərgilərdə Azərbaycan Ordusunun nümayəndələri daim iştirak

edir və təqdim olunan yeni texnologiyalar, perspektiv modellər, yeni silah növləri öyrənilir: "Zərurətdən irəli gələrək dövlət tərəfindən müvafiq komissiyanın təqdimatı və Müdafiə Nazirliyinin sifariş əsasında Azərbaycan Ordusu silahlandırılır. Ona görə də bu gün demək olar ki, bütün beynəlxalq sərgilərdə Azərbaycandan yüksək vəzifəli nümayəndələr iştirak edir. Son günlərdə Türkiyədə keçirilən beynəlxalq sərgidə Azərbaycanın müdafiə naziri, cənab general-polkovnik Zakir Həsənov da iştirak edib və müəyyən müqavilələr imzalayıb. Bu müqavilələrin bağlanması üçün Azərbaycan tərəfi müvafiq vəzifəli şəxslərin və mütəxəssislərin hazırladığı təkliflər və rəylər əsasında hansı silahın, hansı miqdarda alınacağı ilə bağlı qərar qəbul edir".

Polkovnik bildirib ki, Azərbaycan Ordusunun Prezident İlham Əliyev tərəfindən müasir ordu prinsipləri əsasında inkişaf etdirilməsinə əməl olunmaqdadır: "Əlbəttə, bu gün daha çox prioritet sayılan məsələ həm Azərbaycanın apardığı Vətən müharibəsi təcrübəsi, həm də ölkənin coğrafi və geosiyasi xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq təhlükəsizliklə bağlı verilən tapşırıqlardan irəli gələn təhlillər əsasında silah və texnikanın sayı, növü, hansı texnikanın alınması ilə bağlı qərarların qəbul edilməsidir. Prezident İlham Əliyevin səyi və diqqəti nəticəsində artıq Azərbaycan Ordusu dünya sıralamasında 56-cı yerdə özünəməxsus yer tutur. Azərbaycanda müdafiə sənayesi hazırda çox sürətlə inkişaf edir və Azərbaycan Ordusu bu sənayenin imkanlarından daha geniş şəkildə faydalanır".

Bakı yeni silah müqavilələri imzaladı - nələr alırıq?

Azərbaycan postmüharibə dönməndə arsenalını gücləndirir; nə qədər ki, sülh sənədi yoxdur... - polkovnikin açıqlaması

Müsaibimiz onu da qeyd edib ki, bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan həm böyük texnikaları, həm

də baza hissələrini alır, eyni zamanda ölkənin müdafiə sənayesində istehsal olunan və orada quraşdırılacaq

müasir avadanlıqların istehsalı ilə məşğul olur: "Düşünürəm ki, Azərbaycan Ordusunda istifadə olunan məhsullar arasında müəyyən istehsal növlərini xüsusilə qeyd etmək olar. Məsələn, mərmir, patron və ya digər çeşidli məhsullara üstünlük verilir. Hər halda, Azərbaycan Ordusu və Azərbaycan Silahlı Qüvvələri qarşıya qoyulan vəzifələri yerinə yetirmək üçün daima döyüş potensialını və döyüş qabiliyyətini artırmağa istiqamətlənib".

Xatırladaq ki, bu ilin aprelinde Dünya Silah Ticarətinin Təhlili Mərkəzi (CAMTO) hərbi texnika idxal edən ölkələrin illik reytingini dərc edib. Polşa 2024-cü ildə 15,6 milyard dollarlıq alışla ən böyük silah idxalçısı olub. Azərbaycan bu siyahıda 16-cı yerdədir. 2024-cü ildə Azərbaycan Respublikası 2,22 milyard dollar dəyərində müxtəlif növ silahları alıb.

Bəzi müşahidəçilər bildirirlər ki, Azərbaycan hazırkı şəraitdə silah əldə etməyə ilk növbədə siyasi məqsədlərə nail olmaq üçün mühüm resurs kimi baxır. Digər məqsəd Ermənistanın güc balansını bərpa etməsinə mane olmaq istəyir. Azərbaycan əsasən Rusiya istehsalı olan ağır silahlara, zirehli texnikalara və İsrail və Türkiyədən alınan raket sistemləri və pilotsuz uçuş aparatları ilə təchiz olunub.

Azərbaycan Ordusu Hərbi Hava və Hava Hücümündən Müdafiə, Hərbi Dəniz və Quru Qoşunlarından ibarətdir. Azərbaycan Ordusunun Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin standartlarına uyğunlaşdırılması istiqamətində də mühüm işlər aparılır. Ordumuzun hərbi əməkdaşlığında Türkiyənin yeri danılmazdır. Əbəz yere deyil ki, təkcə 2024-cü ildə Türkiyə və Azərbaycanın istər rəhbərliyi, istərsə də ekspertləri arasında keçirilən görüşlərin sayı 20-dən çox olub.

Bundan başqa, Müdafiə Nazirliyinin rəhbərliyi ilə Slovakiya, Qazaxıstan, Özbəkistan, Gürcüstan, Serbiya, Çin, Rusiya, Qəter, Belarus, İordaniya və NATO-nun ordu rəhbərliyi arasında bir sıra görüşlər baş tutub. Təbii ki, keçirilən görüşlər hərbi potensialımızın güclənməsi, ölkəmizin döyüş aparma və özünümüdafiə qabiliyyətinin yüksəldilməsi üçün vacibdir.

Ən əsası isə müharibə bitməyə başlayanda başa çatmayıb. Sadəcə, atəşkəsdir və Ermənistanla sülh danışıqları davam edir. Üstəlik, Fransa, Hindistan, Yunanıstan bu ölkəni silahlandırır. Nə qədər ki, yekun sülh sənədi yoxdur, müdafiə potensialımızı gücləndirməliyik.

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

İtaliya Baş Qərargah rəisinin Bakı səfərinin pərdəarxası

Ekspert: "İtaliya NATO-nun əsas hərbi və texnoloji dayaqlarından sayılır"

İtaliya Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi general Luçano Portolano ölkəmizdə ikigünlük rəsmi səfərdə olub. Portolano Azərbaycanın müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov və Baş Qərargah rəisi ilə görüşüb. Hərbi əməkdaşlığın mövcud vəziyyətini müsbət qiymətləndirən Z.Həsənov Azərbaycan-İtaliya münasibətlərinin daha da genişləndirilməsinin digər sahələrdə olduğu kimi, hərbi sahədə də xüsusi əhəmiyyətə malik olduğunu bildirib.

General L.Portolano qarşılıqlı səfərlərin əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb və ölkələrimiz arasında hərbi əməkdaşlığın hər iki ölkə ordusunun inkişafına töhfə verəcəyini vurğulayıb. İtaliya nümayəndə heyəti Kibertəhlükəsizlik Mərkəzinə gəlib. Qonaqlara Azərbaycan Ordusunun silahlanmasına daxil olan müasir silah sistemi və informasiya texnologiyaları vasitələrinin kibertəhlükəsizliyinin təmin edilməsi istiqamətində həyata keçirilən fəaliyyətlər, eləcə də kibertəhdidlərə qarşı süni intellekt əsaslı ki-

bermüdafiə vasitələri barədə ətraflı məlumat verilib.

Sonra qonaqlar Hərbi Hava Qüvvələrinin Döyüşü İdarəetmə Mərkəzinə gələrək burada yaradılmış şəraitlə yaxından tanış olublar. Onlara mərkəzin strukturu, iş prinsipi və fəaliyyət istiqaməti ilə bağlı brifinq təqdim edilib.

Sonda Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin (XTQ) "N" hərbi hissəsi ziyarət olunub.

Parlamentin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev

Sherg.az-a açıqlamasında deyib ki, bu səfər təkcə diplomatik xarakter daşmır, hərbi əməkdaşlıq və Azərbaycanın beynəlxalq sistemə inteqrasiyası baxımından da mühüm məqamları əhatə edir: "İtaliya NATO-nun təsisçi üzvlərindən biri olmaqla yanaşı, bu qurumun əsas hərbi və texnoloji dayaqlarından sayılır. Azərbaycanın İtaliya kimi bir ölkə ilə hərbi sahədə yaxınlaşması, NATO standartlarına uyğun fəaliyyət mexanizmlərinin daha da təkmilləşdirilməsi və Azərbaycan Ordusunun interoperabilitet (əməkdaşlıq qabiliyyəti) səviyyəsinin artırılması baxımından əhəmiyyətlidir. Bu xüsusda birgə təlimlərin keçirilməsi, zabit və əsgərlərin müxtəlif hazırlıq kurslarında iştirak etməsi, dərslər mübadilələri və təcrübə paylaşımı NATO ilə əməkdaşlıqda

keyfiyyətə yeni mərhələnin başlanğıcı ola bilər".

Deputatın sözlərinə görə, İtaliya Avropanın qabaqcıl hərbi sənaye ölkələrindən biridir və texnoloji baxımdan müasir silah sistemləri, pilotsuz uçuş aparatla-

rı, radar sistemləri, hava hücumundan müdafiə qurğuları istehsalında böyük təcrübəyə malikdir: "Azərbaycanın müdafiə sənayesinin inkişaf etdirilməsi üçün bu təcrübədən yararlanmaq, birgə layihələr icra etmək və hətta texnologiyaları transfer mexanizmləri üzərində işləmək real imkanlar sırasındadır. Bu cür əməkdaşlıq Azərbaycanın hərbi-texniki müstəqilliyini daha da artırmaqla yanaşı, ölkənin müdafiə qabiliyyətini gücləndirəcək. Cənubi Qafqazda

sülh və sabitliyin bərqərar olması üçün balanslaşdırılmış və pragmatik xarici siyasət yürüdən Azərbaycan, İtaliya ilə hərbi əməkdaşlıq vasitəsilə bu mövqeyini daha da gücləndirir. İtaliya Avropa İttifaqının və NATO-nun üzvü olmaqla yanaşı, Cənubi Qafqazda sülh təşəbbüsələrinin dəstəklənməsi yönündə maraqlı tərəf kimi çıxış edə bilər. Bu isə regionda təhlükəsizlik təhdidlərinin qarşısının alınmasında mühüm rol oynaya bilər".

□ **"Yeni Müsavat"**

İran yenə regionun "ağa"sı havasında

İsraildən gələn yeni təhdidləri dəyərləndirmək əvəzinə, Tehran hələ də Zəngəzur dəhlizinin hayındadır; **ekspert:** "İran Azərbaycan-Türkiyə tandemindən qorxur"

Zəngəzur dəhlizinin açılmasına olan diqqət Tehranı yenidən regionun "ağa"sı havasına salıb. İsrailə 12 günlük savaşa ciddi itkilərlə çıxan Tehran rejimi özünü toparlayan kimi yenidən regional mövqeyini möhkəmlətmək niyyətinə düşüb. Halbuki hələ də yeni müharibə təhlükəsi sovuşmayıb.

Belə ki, İsrail Müdafiə Qüvvələrinin Baş Qərargah reisi Eyal Zamir bir neçə gün əvvəl İranla mübarizənin hələ başa çatmadığını vurğulayaraq, Suriyada İrana bağlı hədəflərə, eləcə də Livanda "Hizbullah"a qarşı əməliyyatların davam etdiriləcəyini bildirib. "İsrail ordusu bir neçə cəbhədə hücum əməliyyatları həyata keçirməlidir. Hava üstünlüyümüzü və kəşfiyyat imkanlarımızı daha da gücləndirəcəyik", - deyə Baş Qərargah reisi vurğulayıb.

ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı təklifindən ən çox əndişə edən də İrandır. Yeri gəlmişkən, Ermənistan baş nazirinin müavini Mher Qriqoryan Birləşmiş Ştatların bu ölkədəki səfiri Kristina Kuinn ilə regional vəziyyəti müzakirə edib. Mətbuatı açıqlamada bildirilib ki, görüşdə tərəflər regionda kommunikasiyaların blokadan çıxarılması imkanlarını da nəzərdən keçiriblər.

Bu hərəkətililik fonunda Tehran yenidən diqqəti özünə cəlb etmək niyyətinə düşüb. "Biz üçüncü tərəflə bağlı məsələləri gündəmə gətirmək niyyətində deyilik, lakin vurğulayırıq: Zəngəzur da daxil olmaqla, regionda heç bir tranzit

marşrutu İranın həssas və mühüm maraqları nəzərə alınmadan həyata keçirilə və dayanıqlı ola bilməz". Bunu İran-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Sudeif Bədri deyib.

Aydındır ki, Zəngəzur dəhlizində İranın "həssas və mühüm maraqları" dedikdə Azərbaycanla Türkiyənin əlverişli coğrafi məkanda quru və demir yolu vasitəsilə birləşməsinə, eləcə də ölkəmizin qısa yolla Avropaya çıxışını nəzərdə tutur. Nə qədər bəzəkli sözlərlə pərdələməyə çalışsalar da, əvvəldən də bellidir ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması İranın geosiyasi maraqlarına uyğun deyil.

İran hökuməti düşünür ki, Türk dünyasının bütövləşməsi onun ərazi bütövlüyünə böyük təhlükədir. Çünki İran əhalisinin yandan çoxu, əsasən də Güney Azərbaycan bölgəsində, türk xalqlarıdır. Tehran hakimiyyəti düşünür ki, Türk dünyasının bu cür bütövləşməsi Güney Azərbaycan məsələsini qabardıb və bu da İran dövlətini parçalayır. İranın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı narahatlığı məhz bu məsələdən qaynaqlanır. Qalan digər məsələlər behəndən başqa bir şey deyil.

Hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli "Yeni Müsavat"a şərhində bildirib ki, İranın Zəngəzur dəhlizinin açılmasına qarşı olması bir neçə amillə şərtlənə bilər. Onun sözlərinə görə, xüsusilə iki amili qeyd etmək lazımdır: "Biri budur ki, İran Azərbaycan-Türkiyə tandemindən cənubdan demirdən qorxduğu kimi qorxur. Ona görə də Azərbaycanın Türkiyə ilə yaxınlaşması, bütövlükdə Türk dünyası ilə birləşməsi kimi mümkün olan proseslərin qarşısını almağa çalışır. Zəngəzur dəhlizi açılarsa, Mərkəzi Asiyadan, hətta Çinin uyğurlar yaşayan bölgəsindən başlayaraq Türkiyəyə qədər uzanan bir tranzit yolu yaranmış olur. Bu səbəbdən də İran bu yolun açılmasına qarşıdır. Çünki bu dəhliz faktiki olaraq Türk dünyasını birləşdirir, bir araya gətirir. İran isə istəmir ki, Türk dünyası bir arada olsun".

Q.Əlibəyli söyləyib ki, digər tərəfdən, Cənubi Azərbaycanın Türkiyə ilə həmsərhəd olan bölgələrində azərbaycanlılar yaşayır: "İran hər vasitə ilə çalışır ki, həmin bölgəni fars əyalətləri arasında bölüşdürsün və azərbaycanlıları farsların arasında itirib-batırsın. Eyni zamanda kürdlərdən də istifadə etməyə çalışır. Həmin ərazilərə müxtəlif formalarda kürd ailələri köçürülür ki, gələcək-

də Cənubi Azərbaycanın Türkiyə ilə həmsərhəd olan hissələrində kürdlər yerləşdirilsin. Əslində bu, İsrail və ABŞ-ın əsrin əvvəllərində hazırladığı bir plan idi. Bu, rəsmi şəkildə doktrina kimi qəbul olunmuşdu. Məqsəd Cənubi Azərbaycan və Suriya torpaqları hesabına bir kürd dövləti yaratmaq və Türkiyəni həmin dövlətlərlə mühasirəyə almaq idi. Belə bir plan var və bu plan yavaş-yavaş həyata keçirilir".

Hüquqşünas xatırladı ki, məsələn, bir neçə ay əvvəl Urmiyada baş verən etirazların əsas səbəblərindən biri təkçə gölün qurudulması deyildi, həmin etirazlar həm də Türkiyə ilə həmsərhəd olan bölgəyə kürdlərin köçürülməsi ilə bağlı narahatlıqdan qaynaqlanırdı: "Türkiyə də bu məsələni anlayır və bu baxımdan, Suriya ilə birgə hərəkət edərək bu planın qarşısını almağa çalışır".

Q.Əlibəyli qeyd edir ki, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı ikinci istiqamət sırf iqtisadi xarakter daşıyır: "Uzun müddətdir ki, İran Bəndər-Abbas limanının yenidən qurulması üçün sərmayələr cəlb etməyə çalışır. Bu limanı Zəngəzur dəhlizinə alternativ olaraq təqdim etmək niyyətindədir. Doğrudan da, tarixən İpək Yolunun bir qolu

Sərhədimizdə yenə müharibə təhlükəsi

İran nüvə planından əl çəkmir, İsrail Tehranı yeni zərbələrlə hədələyir

"İran nüvə proqramından əl çəkməyəcəyi təqdirdə bu ölkəyə yenidən zərbə endiriləcək". Bunu İsrail Knessetinin spikeri Amir Ohan bildirib. "Ayətullah rejimi dayanmayıb, bundan sonra da belə davam edərsə, yenidən zərbə endirməli olacağıq", - İsrail rəsmisi vurğulayıb.

Bu arada İran İnqilab Keşikçiləri Qvardiyası Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Oman körfəzində döyüş hazırlığı vəziyyətinə gətirildiyini açıqlayıb.

İran Prezidenti Mesud Pezeşkiyan isə atəşkəsin davamlılığına inanmadığını bildirib. Q qeyd edib ki, İranda uranın zənginləşdirilməsi prosesi davam edir: "İranın nüvə proqramı dayanmayıb. Onun başa çatdığından danışmaq illüziyadır".

"İran uranı zənginləşdirməyə davam edəcək".

Bunu isə ölkənin xarici işlər naziri Abbas Əraçqi deyib. O, İstanbulda Fransa, Böyük Britaniya və Almaniya nümayəndələri ilə planlaşdırılan danışıqlara toxunaraq deyib: "Xüsusən də son müharibədən sonra İran İslam Respublikasının mövqelərinin güclü və sabit qaldığını bilmələri lazım idi. Uranı zənginləşdirməyimiz davam edəcək. İran xalqının bu hüququndan imtina edən deyilik. Danışıqlar əvvəlki danışıqların davamıdır və dünya bilməlidir ki, bizim mövqələrimiz aydındır və dəyişməyib".

Bu arada isə İran Xarici İşlər Nazirliyi Knessetin İsrailin suverenliyinin İordan çayının qərb sahilinə qədər genişləndirilməsi təklifini qınayıb. Məlumatı İran XİN yayıb.

Açıqlamada deyilir ki, Knessetin bu qərarı İsrailin "Qəzza zolağında soyqırımı və Tel-Əvivin İordan çayının qərb sahilində insan haqlarını pozması ilə yanaşı, İsrailin məqsədinin Fələstinin tamamilə məhv etmək olduğunu göstərir".

Xarici İşlər Nazirliyi həmçinin bütün hökumətlərə və beynəlxalq təşkilatlara fələstinlilərin öz müqəddəratını təyin etmək və İsrail işğalından azad olmaq hüququnu təşviq etmək üçün hüquqi, mənəvi və siyasi məsuliyyətlərini xatırladıb.

Yeri gəlmişkən, Rusiya da Knessetdə İsrailin suverenliyinin İordan çayının qərb sahilinə qədər uzadılmasına dair qəbul etdiyi bəyannamənin yerinə yetirilməyəcəyini gözləyir, çünki onun icrası Fələstin-İsrail münaqişəsinin kəskinləşməsinə gətirib çıxaracaq.

Bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb. Nazirlik əlavə edib ki, İsrail parlamentarilərinin belə bir addımı Moskvada ən mənfi şəkildə qarşılanır. "O, Fələstin ərazilərinin yekun statusu üzrə danışıqların nəticəsini faktiki olaraq əvvəlcədən müəyyənləşdirir və İsrailin "Oslo prosesi" çərçivəsində üzərinə götürdüyü öhdəliklərə, habelə BMT Baş Assambleyası və Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinin müddəalarına ziddir".

Rusiya tərəfi vəzifəni Yaxın Şərqdə sabitliyin təmin edilməsinin əsas elementi kimi İsrailə sülh və təhlükəsizlik şəraitində yaşayan müstəqil Fələstin dövlətinin yaradılmasından ibarət olan birbaşa Fələstin-İsrail danışıqlarının qurulmasında görür".

■ "Yeni Müsavat"

İranın cənubundan keçib. İran bu layihə üzərində uzun müddətdir ki, işləyir. Avropa Birliyi də əslində bu layihəyə maraq göstərir və Mərkəzi Asiya ölkələrini də bu layihəyə qoşmaq planı var idi. Ola bilər ki, həmin plandan tamamilə əl çəkməyiblər. Amma ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizinə maraq göstərməsi və həmin dəhlizin 99 il müddətinə Amerikanın hansısa özəl şirkətinə icarəyə verilməsi tələbi onların planlarına müəyyən dəyişikliklər gətirib. Çünki artıq anlayırlar ki, Türk dünyasının birləşməsinin qarşısını almaq mümkün olmayacaq. Ona görə də mövcud şəraitdən istifadə edərək çalışırlar ki, Zəngəzur dəhlizi gec-tez açılsın".

Xatırladaq ki, iyulun 21-də İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü İsmayıl Bəqai Zəngəzur dəhlizi üzrə ölkəsinin rəsmi mövqeyinə dair suala cavab verib. Deyib ki, dəhlizlər suverenliyə və ərazi bütövlüyünə, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərə xələf gətirməməlidir. İyulun 18-də isə Ermənistan və İranın təhlükəsizlik şuralarının katiblərinin telefon danışıqları olub, regionda kommunikasiyaların açılması müzakirə edilib.

■ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ermenistanın baş nazirinin hazırkı geosiyasi reallıqlarda Rusiyada mühüm olmayan ekoloji tədbirə getməsi siyasi analitiklər tərəfindən təəccüblə qarşılanıb. Çünki bu yaxınlarda Paşinyan Moskvanı daxili işlərə qarışmaqda ittiham etdi. İddia olundu ki, Rusiya 2026-cı il iyunun 7-də keçiriləcək parlament seçkilərində Ermənistanda hakimiyyəti dəyişmək məqsədi güdür.

Rusiya vətəndaşı olan oliqarx Samvel Karapetyana qarşı cinayət işinə münasibət bildirdiyinə görə Ermənistan həttə Moskvaya etiraz notası da göndərirdi. Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan isə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbəri Sergey Lavrovu katolikos II Qaregini müdafiə etdiyinə görə rusiyalı naziri "Ermənistanın daxili işlərinə və daxili siyasətinə qarışmamağı" məsləhət bildi. Bütün bunların fonunda təbii olaraq sual yaranır ki, Paşinyanın Altaydakı ekoloji konfransdan qat-qat vacib olan KTMT sammitlərini buraxdığı halda Rusiyaya getmək istəyi nədən yaranıb?

Rusiya mediası da bu suala cavab tapmağa çalışıb. Bildirilir ki, KTMT iclasları onun üzərinə mövqe bildirməyə, həttə hansısa sənədi imzalamaq öhdəliyi qoyur, amma ekoloji konfrans da belə məcburiyyət yoxdur. O da qeyd olunur ki, Paşinyan Rusiya ilə əlaqəni tam kəsməyib. O, vaxtaşırı Aİİ və MDB sammitlərində iştirak edir. Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlərdə müəyyən böhran yarandığı bir vaxtda Ermənistanın vəziyyətdən sui-istifadə edib Moskvada öz mövqelərini möhkəmləndirməyə çalışması da mümkündür. O da həqiqətdir ki, Avropa İttifaqına üzvlük perspektivlərinin hələ də aydınlaşmadığı, bütün ticarətin Moskvaya bağlı olduğu bir vaxtda Rusiyadan üzv çevirmək Ermənistan üçün son dərəcə təhlükəlidir. Rusiya da öz növbəsində Ermənistanı qalan əlaqələri saxlamaq imkanı verir.

Rusiya mediası onu da yazır ki, Paşinyanın bir məqsədi Moskvaya ilə "iplərin" qopmağın qarşısını almaqdır, başqa bir hədəfi Brüsselin gözündə imicini gücləndirməkdir. Rusiyada keçirilsə də, konfransın əsas mövzusu ətraf mühitlə bağlıdır və müasir Avropanın əsas prioritetlərindən biridir. Yaşıl partiyalar hər yerdə hakimiyyətə gəlir və iqlimin qorunması modası hər gün artır. Ermənistan demokratik, müasir və Qərb

üçün "özünün biri" olmaq istəyir. Deməli, Paşinyanın orada iştirakı ilk baxışdan göründüyündən tamamilə başqa məqsədə xidmət edir - İrəvanın Avropaya inteqrasiyasını sürətləndirir.

Qeyd edək ki, iyulun 24-də Rusiyanın baş naziri Mixail Mişustin Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla görüşüb. Görüş beynəlxalq konfrans çərçivəsində baş tutub. Görüşdə Ermənistan-Rusiya münasibətlərinin hazırkı kursu müzakirə olunub. Eyni zamanda ikitərəfli əməkdaşlığın gündəliyinə, Avrasiya İqtisadi İttifaqı çərçivəsində qarşılıqlı fəaliyyətə və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlərə toxunulub.

Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk jurnalistlərə bildirib ki, Paşinyan Mişustinlə görüşündə Ermənistanın Avrasiya İqtisadi İttifaqında işini davam etdirmək niyyətində olduğunu təsdiqləyib. Onun sözlərinə görə, Rusiya Ermənistanla Aİİ-də qarşılıqlı fəaliyyəti müzakirə edir və bəzi məsələlərlə bağlı narahatlığını bildirir. "Rusiya ilə Ermənistan arasında ticarət dövryyəsinin azalması narahatlıq doğurur, iki ölkənin baş nazirləri bu sahədə addımları, həmçinin Cənubi Qafqazdakı vəziyyətlə bağlı məsələləri müzakirə ediblər", - Overçuk vurğulayıb.

Aydındır, Paşinyan ekoloji konfransı fürsət bilərək Aİİ ilə bağlı Moskvada yaranmış suallara cavab verməyə gedib. O, Kremli inandırmağa çalışıb ki, İrəvan Aİİ-ni tərk etmək niyyətində deyil.

Çünki Ermənistan parlament Avropa İttifaqına üzvlüklə bağlı qanun layihəsi qəbul edib. Overçuk isə bir neçə dəfə İrəvana mesaj göndərüb ki, Ermənistan Aİİ və Aİİ arasında seçim etməlidir, hər iki platformada iştirak edə bilməz. Hətta onu da eyham vururdu ki, Ermənistan Aİİ-də daha çox iqtisadi dividend əldə edir, nəinki Aİ-yə qoşularsa...

Deputat Asim Mollazadə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Paşinyanın Rusiya səfərini

Paşinyan Rusiyanın baş nazirini aldada bildi

Ermənistan KTMT sammitlərini boykot etdiyi halda, Altaydakı ekoloji konfransa getmək istəyi nədən yaranıb? - gerçəklər üzə çıxdı

iqtisadi asılıqla əlaqələndirdi. A.Mollazadə qeyd etdi ki, bu vəziyyət davam edəcək, amma Ermənistanın Rusiyadan iqtisadi asılılığını azaltması üçün alternativlər var: "Onun Altaya gedişi də məhz ölkəsinin Rusiyadan iqtisadi asılılığını bir daha ortaya qoydu. Ermənistanın hələlik bundan qurtuluşu real görünmür. Hazırda İran və ya hər hansı səbəblər Ermənistanı iqtisadi cəhətdən Rusiyanın əlindən xilas edəcək gücdə deyil".

Deputat həmçinin vurğuladı ki, Rusiyaya səfərdə balanslı qorumaq manipulyasi-

yası da var: "Ermənistanda Rusiya vətəndaşı olan oliqarx Karapetyan və Moskvaya bağlı kilse xadimləri həbs olunublar. Paşinyan bu qüvvələrlə mübarizədə balanslı qorumağa, Rusiyanın qəzəbini azaltmağa çalışır. Ancaq Ermənistan ərazi iddialarına son qoyarsa, onun iqtisadi asılılığı azaltması üçün Türkiyə və Azərbaycan alternativləri ola bilər".

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova Paşinyanın Mişustinlə görüşə getməsinə Rusiyaya və onun liderinə jest adlandırdı. Onun fikrincə, hökumət başçısı bu-

nunla Rusiya ilə iqtisadi və digər sahələrdə əməkdaşlığa açıq olduğunu göstərdi: "Yalnız təhlükəsizlik sahəsində tərəflər qarşılıqlı ittihamlar səsləndirir. Ermənistan Rusiyaya sanksiyalardan yayınmağa kömək edən ölkədir və ticarət dövryyəsi artmaqdadır. Yeni onların ulduzları təhlükəsizlik məsələsində barışmır. Əlbəttə ki, Nikol bir qərbpərəstdir, Ermənistanı Rusiyadan qoparmaq arzusundadır, amma radikal addımlar ata bilməz. Rusiya üçün Ermənistan cırdan və kölə bir dövlətdir. Ona görə

Moskva Paşinyan hökuməti ilə oynayır. Rusiya onun hər addımından razı qalmasa da, hazırkı regional proseslərdə belə davam etməyə üstünlük verilir".

Siyasi təhlilçi bildirdi ki, Paşinyanın Aİİ ilə bağlı tutduğu mövqe Rusiyanı xeyli arxayınlaşdırır. Ekspert əlavə etdi ki, Rusiya-Azərbaycan soyuqluğu dövründə Ermənistan hakimiyyəti Altay konfransında iştirakla həm də fürsətdən istifadə etdi, amma nəticələr əslə əleyhimizə çevrilə bilməz.

□ **Emil SALAMOĞLU,** "Yeni Müsavat"

Lavrov gedir, yerinə o gəlir

Rusiyanın 21 illik xarici işlər naziri yerini Kirill Dmitriyevə verir?

Sergey Lavrov

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Xarici İşlər Nazirliyinin beynəlxalq arenada ölkənin mövqeyini müdafiə etməsindən narazıdır. Bu barədə "İnsayder" Telegram kanalı mənbələrə istinadla məlumat yayıb.

"Yeni Müsavat" xatırladır ki, Rusiyanın xarici işlər nazirinin istefaya gedəcəyi xəbəri yeni deyil. Bildirilir ki, Lavrovun səhhəti əvvəlki kimi işləməyə imkan vermirdi və prezident Pu-

Kirill Dmitriyev

nada Xarici İşlər Nazirliyi, sadəcə olaraq, dövlət başçısının tapşırıqlarını icra edən bir aparatdır. Ona görə də bu vəzifədə Lavrovun yerinə kimin gələ biləcəyi ilə bağlı şayiələr müəmmadi olaraq yayılır.

Rusiya mediası son aylar dəfələrlə yazıb ki, nazirin səhhəti diplomatın iş əmsalını və

mövqeyini xeyli zəiflədib, ona görə də Kremlin 20 ildir nazir olan Lavrovun yerini tuta biləcək namizədləri nəzərdən keçirir. O da sirr deyil ki, Lavrov artıq neçə ildir işdən getmək istəyir, bir neçə dəfə dövlət rəhbərliyinə də yorulduğu haqda mesajlar verib. Mənbələr əmindir ki, nazirin vəziyyəti o

qədər pisləşib ki, bu, onun işinə mənfi təsir edir, tez-tez əsəbləşir və çox vaxt pis əhval-rühiyyədə olur. Bu da Lavrovun tez-tez özündən çıxmasına və diplomatik qalmaqla səbəb olur. O da bildirilir ki, İsrailin ən yaxşı klinikalarının birində Lavrovun müalicəsi üçün plan hazırlanıb. Yada salaq ki, Lavrovun kürəkəni və qızı İsrail vətəndaşıdır.

Etiraf etmək lazımdır ki, məhz Lavrovun xarici işlər naziri olduğu dövrdə Rusiya Qərblə diplomatik qarşıdurmaya sürüklənib. Bunlara baxmayaraq, Krem hesab edir ki, Xarici İşlər Nazirliyinin islahatlara ehtiyacı var və nə qədər tez olsa, bir o qədər yaxşıdır.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin yeni rəhbərinin Rusiya Birbaşa İnvestisiya Fondunun baş direktoru Kirill Dmitriyev olacağı söylənilir.

Bu vəzifəyə Dövlət Dumasının spikeri Vyacheslav Volodin və Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin direktoru Sergey Narişkinin təyin ediləcəyi də mümkün va-

riant kimi görünür. İndi ABŞ-la danışıqlarda Dmitriyevin personası önə çıxıb.

Qeyd edək ki, Sergey Lavrov 1950-ci il martın 21-də Tiflisdə ermənilərin sıx məskunlaşdığı Avlabari rayonunda doğulub. Onun uşaqlığı isə rayonun Ararat küçəsində keçib. Atasının Tiflis ermənisi olduğu və əsl soyadının Kələntərov (Kələnteryan) olduğu da məlumdur.

1972-ci ildə institutu bitirən Lavrov 1972-1976-cı illərdə SSRİ-nin Şri-Lankadakı səfirliyində çalışıb. 80-ci illərdə isə SSRİ-nin Nyu Yorkda yerləşən daimi nümayəndəliyində işləyib. Sovet İttifaqının süqutundan sonra Lavrov Rusiya Xarici İşlər Nazirliyində müxtəlif postlarda çalışıb. 1994-cü ildə isə Boris Yeltsin tərəfindən Rusiyanın BMT-dəki və Təhlükəsizlik Şurasındakı daimi nümayəndəsi təyin olunub. Bu postda 10 il çalışıb. 2004-cü ilin fevralından Rusiyanın xarici işlər naziridir.

□ **"Yeni Müsavat"**

“Azərbaycan və İsrail arasında strateji tərəfdaşlığın möhkəmləndirilməsi ABŞ-ın milli təhlükəsizliyi üçün çox vacibdir”. Bunu ABŞ Senatının Xarici Əlaqələr Komitəsində Yaxın Şərqdəki vəziyyətlə bağlı dinləmələrdən sonra amerikalı senator Stiv Deyns X sosial şəbəkəsindəki rəsmi hesabında bildirib. (mənbə: Haqqın.az)

sibətlərin tənzimlənməsində rəsmi Bakı vasitəçilik edir. Bu da o deməkdir ki, “İbrahim sazişləri”ni tələm-tələsik imzalamaq üçün hər hansı zərurət yoxdur. Sazişin rəsmi formada imzalanması isə bir az vaxt apara bilər. Birincisi, Azərbaycan Türkiyə ilə müttəfiqdir. Deməli, Bakı və Ankara bu məsələdə uzunmüddətli müzakirələr aparmalıdır ki, Ankaranın xarici siyasət kursu və

masında əhəmiyyətli rol oynayır. Baxmayaraq ki, Tel-Əvivdə səfirliyinin açılması anlaşılan səbəblərdən gecikdirildi, lakin bu münasibətlərin möhkəmləndirilməsinə xələl gətirmədi. Yəhudi dövlətinin Azərbaycanla strateji müttəfiqliyi İranın kəskin etirazına səbəb olub və Tehran bu əlaqələrin kəsilməsi üçün davamlı təzyiqlər göstərmişdir. Bu gün də cənub qonşumuz dünya müsəlmanlarını

və müharibə hədəsindən, həmçinin nifrət ritorikasıdan imtina etməlidir. ABŞ Prezidenti Donald Tramp Prezidenti İlham Əliyevə ünvanladığı təbrik məktublarında Azərbaycan-İsrail əlaqələrinə toxunaraq bundan məmnunluğunu ifadə edib. Göründüyü kimi, Birləşmiş Ştatların Xarici Əlaqələr Komitəsində Yaxın Şərqdəki vəziyyətlə bağlı dinləmələrdən sonra senator Stiv Deyns Bakıya

“Bu, Qusmana qarşı qisasçılıqdır...”

Qulu Məhərrəmli: “Kremlin belə bir məşhur şəxsiyyətə qarşı ədalətsiz addımı əsl namərdlikdir”

Xəbər verdiyimiz kimi, Mixail Qusman TASS-ın baş direktorunun birinci müavini vəzifəsindən azad edilib. Bu haqda sərəncamı Rusiyanın baş naziri Mixail Mişustin imzalayıb.

1950-ci ildə Bakıda anadan olan Qusman 25 ildən artıqdır TASS-da çalışır. 2000-ci ildən “Güc formulu” teleserialının müəllifi və aparıcısı olan Qusman Rusiyanın əməkdar mədəniyyət işçisi (2001) və əməkdar jurnalistidir.

Qusmanın forumda Prezident İlham Əliyevə sualı müəkkəb regionda yerləşən Azərbaycanın balanslı xarici siyasəti ilə bağlı olub. Qusman deyib ki, Azərbaycan tamamilə nadir xarici siyasət yürüdü: “Başqa hansı dövlətlə müqayisə oluna biləcəyini də bilmirəm. Bütün beynəlxalq azimutlarda, mən Rusiyadan başlayacağam, son zamanlar nə Rusiyada, nə də Azərbaycanda geniş ictimaiyyətin müsbət reaksiyasına səbəb olma ehtimalı az olan, mənim dediyim kimi, son zamanların “çalxalanmalarına” baxmayaraq, 2022-ci il fevralın 22-də Moskvada imzaladığınız müqavilənin əsasları heç bir şübhə doğurmur. Bu, aydındır. Mən ABŞ haqqında danışdım. Türkiyə ilə münasibətlər Şuşa Bəyannaməsinə əsaslanır. İran Prezidenti cəmi bir neçə gün əvvəl bu zalda idi. Avropa komissarları ele həftə olmur ki, burada olmasınlar. Mən bunları sadalaya bilərəm, o cümlədən Çinə səfəriniz, Qoşulmama Hərəkətinə rolunuz və sairə. Bunda müəyyən bir fenomen var, onu dünyada heç də hamı başa düşmür. Mənə elə gəlir ki, dünyada heç də hamı bunu layiqincə qiymətləndirmir. Bununla bağlı sadə bir sualım var. Başa düşürəm ki, Sizin bunu necə bacardığınızı soruşmaq virtuoz skripkaçıdan skripkada necə ifa etdiyini soruşmaq kimidir. O deyəcək: “Mən skripkanı, onun yayını götürürəm və ifa edirəm”. Amma Sizin siyasətiniz müəyyən, mənə elə gəlir ki, çox aydın, çox yaxşı düşülmüş siyasi prinsiplərə əsaslanır ki, bu çoxvektorlu siyasəti həyata keçirməyə imkan verir.

Siz Prezident Əliyevin, zənnimcə, belə uğurlu xarici siyasət yürütməsini şərtləndirən 5-7 təməl siyasi prinsiplərini deyə bilərsinizmi?”

“Qusmanın TASS informasiya agentliyinin direktor müavini vəzifəsindən azad edilməsi çökməkdə olan Rusiyanın, batmaqda olan Putinin nə qədər miskin və ləyaqətsiz olduğunu göstərir. Mən əminəm ki, artıq Rusiya dövlət təfəkkürü və diplomatiya ilə deyil, cəngəllik qaydaları, kin-küdurətlə idarə olunur”.

Bu barədə teleəntiqçi, professor Qulu Məhərrəmli deyib. Q.Məhərrəmli Kremlin Qusmana qarşı atdığı ədalətsiz addımı əsl namərdlik adlandırdı: “Azərbaycan sevdalı Mixail Qusman Bakıda doğulub, istedadlı jurnalist, tərcüməçi və teleradio aparıcısıdır. 30 ildir TASS-da çalışır, “Hakimiyyət formulu” verilişinin müəllifi və aparıcısıdır. Rusiyanın əməkdar jurnalisti, dövlət mükafatı laureatıdır. O da, qardaşı Yuli Qusman da çətin günlərdə həmişə Azərbaycanın yanında olublar. 44 günlük müharibə zamanı Mixail Qusmanın bizim Müdafiə Fonduna 50 min avro yardım etməsi unudulmayıb.

Kremlin belə bir məşhur şəxsiyyətə, Rusiyanın görkəmli dövlət, mədəniyyət və media xadiminə qarşı atdığı ədalətsiz addım əsl namərdlikdir. İnşallah, bu nifrət, qəzə, kin-küdurət və qisas çanağının Putinin öz başında sınacağına az qalıb”.

□ “Yeni Məsavat”

Bakının “İbrahim sazişləri”nə qoşulması yenə gündəmdə

Dinləmələr zamanı Deyns Bakıya səfərindən və burada Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə görüşündən danışdı. Onun sözlərinə görə, bu görüş “çox məhsuldar” olub və ikitərəfli əməkdaşlığın, xüsusilə enerji sektorunda əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu göstərmişdir.

Senator qeyd edib ki, Azərbaycan-İsrail münasibətləri SOCAR-ın iştirak etdiyi enerji sazişi fonunda möhkəmlənəcək.

Söhbət SOCAR-ın İsrailin “Tamar” qaz yatağında pay almasından gedir. Bundan əvvəl İsrailin Neft Şurası və Rəqəbat Qurumları yatağın 10%-lik səhmlərinin Azərbaycan tərəfinə satılmasını rəsmən təsdiqləyiblər. İsrailin “The Jerusalem Post” qəzeti bu barədə yazıb və bu sazişi Bakı ilə Tel-Əviv arasında həm regional enerji, həm də diplomatik əlaqələr üçün mühüm dönüş nöqtəsi adlandırdı.

Məlumat üçün bildirdik ki, “İbrahim sazişləri” 2020-ci ildə rəsmi olaraq tətbiq olunmağa başlamış ərəb dövlətləri və İsrail arasında barışıq ehtiva edən plandır. Planın iki əsas hissəsi var, birincisi, Fələstin münaqişəsinin həlli və yeni Fələstin dövlətinin yaradılması, mövcud torpaqların BMT qərarlarından fərqli şəkildə, daha çox İsrailin xeyrinə bölüşdürülməsidir. İkinci hissəsi isə ərəb region ölkələri ilə İsrail arasında barışıq prosesidir.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva “Yeni Məsavat”-a açıqlamasında yaxın bir-iki il ərzində bu sazişin imzalanmasının mümkünsüz olduğunu söylədi: “Azərbaycanın İsrailə “İbrahim sazişləri” anlaşması hazırda de-facto mövcuddur. Yeni iki ölkə arasındakı əlaqələr hazırda ən yaxşı dövrünü yaşayır. Hətta bir sıra ərəb ölkələri və Türkiyə ilə İsrail arasındakı münasibətlərin

Ekspertrlər Azərbaycanın yəhudi dövləti ilə bu sazişi imzalamasına heç bir maneə görmürlər, amma...

mənəfəti zədə görməsin. İkincisi, Azərbaycan İranla münasibətlərini daha da yaxşılaşdırmağa çalışır. Çünki hazırda bu münasibətlər ən çətin və həssas dövrlərdən keçir. Üçüncüsü, Azərbaycan hazırda bütün gücünü və fikrini Ermənistanla sülh sazişinin imzalanmasına və Zəngəzur dəhlizinin açılmasına yönəldib. Bu saziş imzalanmadan və Zəngəzur məsələsi öz həllini tapmadan Bakı Tel-Əvivlə masaya oturmaq istəməyəcək. Dördüncüsü, Suriya ilə münasibətlərimiz də yeni mərhələyə qədəm qoyur. Azərbaycanın Suriya ilə bağlı strateji maraqları var. Hazırda İsrailə Suriya arasındakı durum da ürəkəcan deyil. Bu baxımdan, İsrailə “İbrahim sazişləri”nin imzalanması tez-tez gündəmə gəlsə də, yaxın bir-iki il ərzində imzalanması mümkün görünmür”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov bu sazişin bağlanmasına heç bir maneə görmür: “Azərbaycan yeganə İslam dövlətidir ki, İsrailə sıx əməkdaşlıq edir və əsas məqsəd bu əməkdaşlığın iki dövlətin maraqları çərçivəsində inkişaf etdirilməsidir. İsrail Azərbaycanın öndə gedən iqtisadi, ticarəti, hərbi və mədəni tərəfdaşıdır. Bu dövlət Azərbaycanın müdafiə qabiliyyətinin artırıl-

mağa görə Azərbaycanın üzərinə qaldıraraq gözdən salmaq cəhdlərini kampaniya olaraq davam etdirir. Xüsusən də bu fəaliyyət Yaxın Şərqdə qanlı silahlı münaqişələr, o cümlədən Fələstin müharibəsi fonunda daha da genişləniş. Təbii ki, bu cür davranış Azərbaycanın öz milli maraqlarından imtina etməsinə səbəb ola bilməz, rəsmi Bakını doğru bildiyi yoldan çəkəndirə bilməz. Mən hesab edirəm ki, İsrailə Azərbaycan arasında mövcud münasibətlər həm Yaxın Şərqdə, həm də İslam dünyasında mövcud ixtilafın nizamlanmasında müsbət rol oynaya bilər. Belə ki, Bakının vasitəçiliyi ilə uğurlu diplomatik həll variantlarını tapmaq mümkündür. Birləşmiş Ştatların dəstəyi ilə bu layihə daha real görünür. Çünki Azərbaycanın həm Fələstinlə, həm də digər problemlərlə bağlı mövqeyi ədalətli və beynəlxalq hüquqa tam uyğundur. Eyni zamanda qarşılıqlı hörmətə və maraqların uzlaşdırılmasına əsaslanır. Dəfələrlə sübut olunub ki, konfliktləri silahla, zorakı vasitələrlə çözmək mümkün deyil. Əksinə, bu vasitə daha böyük və ağır nəticələrə gətirib çıxarır. Odur ki, region uğrunda mübarizə aparan güclər və region ölkələri güc amili

səfəri zamanı cənab prezidentlə görüşlərində Azərbaycanın konstruktiv və daha optimal mövqeyini nümunə kimi təqdim edib. Azərbaycanın “İbrahim sazişi”nə qoşulması üçün heç bir maneə yoxdur. Hesab edirəm ki, Bakı zəfər İsrailə ən yüksək səviyyədə çoxşaxəli əməkdaşlıq edir. İsrailin Azərbaycanda, Azərbaycanın da İsraildə sərmayələri var. Hər iki ölkə beynəlxalq platformalarda da bir sıra məsələlərdə ortaq hərəkət edə bilər. Lakin Azərbaycanın təbii müttəfiqi qardaş Türkiyə ilə İsrail arasında son dövrlər yaranmış gərginlik Bakı üçün arzuolunmayan vəziyyət yaradıb. Belə atmosferdən çıxmaq üçün Azərbaycanın vasitəçiliyi və səyləri istənilən effekt verməyə də, ümid edirəm ki, müsbət bəhrəsini verəcək. Bakı İsrail və Suriya arasında da vasitəçilik edir. Azərbaycan Yaxın Şərqdə sülhün əldə edilməsində üzərinə düşən missiyanı həyata keçirməkdədir. Doğrudur, fundamental problemlərin aradan qaldırılması yaxın perspektivdə baş verməyə də, diplomatik kanallar və təmasların davamı vacibdir. Azərbaycanın bu təşəbbüsləri də həm qiymətləndirilməli, həm də dəstəklənməlidir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Məsavat”

Buddistlər dalaşanda

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Yaxud yüksəlmiş ucalıqlar arasındakı kambocalı vikipediyaçılarımız

Tailand və Kambodca arasında dava başlayıb, artıq 2 gündür sərhəddə atışma gedir. “Qrad” qurğuları, minamyotlar, tüfənglər - necə deyirlər, əməlli-başlı dalaşırlar. 20-dən çox adam ölüb, yüz minlərlə sakini evakuasiya ediblər. Əcəb işimiz var. Dünyanın başqa yerlərindəki müharibələr ara verməmiş, Hind-Çin yarımadasında qarışıqlıq düşdü.

Bu işdə mənim diqqətimi xüsusi çəkən isə məhz bölgənin dinidir. Orada guya planetin ən sülhpərvər təriqətlərindən olan buddizm yayılıb. Daha dəqiqi, Kampuçiyanın (keçmişdə biz Kambocaya belə deyirdik) əhalisinin 98 faizi buddizmin theravada qoluna pərəstiş edir. Tailandda 95 faiz buddist yaşayır, bunlar da theravada qoluna aiddir. Bunu xüsusi qeyd etməyimin səbəbi var.

Theravadaya nisbətən buddizmin daha sülhsevər qolları var, bunlara mahayana, hind və Tibet (lamaistlər) buddistləri aiddir. Qərbdə və sənət aləmində populyar olan zen-buddizm mahayana təriqətinə aiddir. Hətta daha kəskin yazsam, theravada hesab elə buddizmin vəhabiləridir.

Buddizmde canlıni öldürmək ən böyük günahlardan sayılır. Hətta rəvayətə görə əgər sən kimisə öldürsən, növbəti doğuluşlarda da səni öldürəcəklər, özü də nə az, nə çox: 500 dəfə! Amma bu, hazırda Kamboca və Tailand camaatının vecinə deyil. Növbəti dəfə dini riyakarlıqla qarşılaşırsınız. Yeri gəlmişkən, Rusiyanın Ukrayna müharibəsində istifadə elədiyi və orada ən axmaq, ən zorakı cinayətlərdə əli olanlar elə Rusiya buddistləri - kalmıqlar, buryatlar və Tıva vilayətinin sakinləri, türkdilli etnos tıvalardır. Hətta başkəsənlikdə bəzən Rusiya müsəlmanları - çeçenlər və dağıstanlılarla “yarışmaya” girirlər.

Theravada buddistlərindən olan Myanmar camaatının (sovet vaxtı Birma dediyimiz yer) bir neçə il qabaq ərazidəki Rohinca müsəlmanlarına qarşı soyqırım siyasəti də yaddaşlardan uzun müddət silinməyəcəkdir. Sinizmi kimi görünsə də belə yazmaq olar: daş qayaya rast gəlmişdi.

Mövzuya dəxli olmasa da, bu yazını başlayanda rast gəldiyim bir əcaib, gülünc faktı bölüşüm. Mənə Kambocada nə qədər buddist yaşadığını öyrənmək lazım idi, Google-da “Kamboca” yazan kimi tərslikdən Vikipediyanın Azərbaycan dillər bölməsindən Kamboca məqaləsi çıxdı. Mən adətən ana dilimizdə Vikipediya baxmıram, oradakı cəfəngiyyat və idiotizmdən bezmişəm, lakin bu dəfə elə ilk cümlə gözüme sataşdı və görün nə yazıblar: “Kamboca - Bir zamanlar Afrikada yerləşən antik dövlət. Kamboca Nil çayının cənub sahilində yerləşir. Qərb və şimal-qərbdə Mərakeş, şimal-şərqdə Liviya, şərq və cənub-şərqdə Konqo həmsərhəddir”.

Təsəvvür edirsinizmi? Hind-Çin yarımadasında, Asiyada yerləşən dövləti aparıb haradasa Misir tərəfə qoyublar, üstəlik, yoxsul beyinlə onu dartıb uzadıblar, Konqo, Mərakeş və Liviya arasına yayıblar. Loru dildə yazsam, Kambocanın Afrikada, Mərakeş və Konqo arasında olmağını yazmaq, Azərbaycanı Güney Amerika qitəsinə köçürüb, Kanada və Uruqvayla sərhəd eləmək kimi bir zəddir. Görəsən, bu məqaləni ifraz edənlər utanmırmı? Hansısa məktəbli uşaqlar coğrafiyanı bu cür Vikipediya-zaddan öyrənməyə aludə olsa, vay bizim halımıza.

Azərbaycandilli Vikipediya haqda bu qeydləri bəlkə heç yazmazdım. Mənə dəyməyən ilan min yaşasın. Canları cəhənnəmə, necə deyirlər. Ancaq yadıma düşdü ki, bu məqalələri qayıran cahillər bir ara Azərbaycanın Qarabağ uğrunda həlak olmuş əsgərləri haqda məqalələri kütləvi şəkildə Vikipediya silməyə başlamışdılar. Deyirdilər guya bu yazılar Vikipediyanın ensiklopedik xüsusiyyətlərinə uyğun gəlmir, yetərincə tanınmış, populyar insanlar olmayıblar və sairə. İndi mən həmin cahillərdən soruşmaq istəyirəm: bəs Kamboca necə, sizin üçün tanınmış dövlətdirmi? Bu andıra qalmış məqalələri rus, ingilis və sairə dillərdən tərcümə eləmək belə çətinirmi?

Əlbəttə, ritorik suallardır. Cavabınız təpənizə dəysin. Pis mənada yazmıram. İndi baxdım, sizin məqaləyə görə “Təpə - dağdan kiçik olan yüksəlmiş ucalıqlara deyilir”. Bəh-bəh. Yüksəlmiş ucalıqlar ey... Bu ki əsl zen-dir.

Beynəlxalq Respublikaçılar İnstitutunun (İRİ) 2025-ci il iyunun 16-dan 25-dək keçirdiyi sosioloji sorğunun nəticələrinə görə, Ermənistan vətəndaşlarının 47 faizi Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasını tam və ya qismən dəstəkləyir, 40 faizi isə əleyhinədir.

Sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı ən yüksək fikir ayrılığı gənclər arasında qeydə alınıb: 18 yaşdan 35 yaşa qədər 48% - əleyhinə, 38% - lehinə. Yaşlı yaş qruplarından olan vətəndaşlar arasında isə əksinə, təşəbbüsə daha çox dəstək var: 56 və daha yuxarı yaşda olan respondentlərin 58%-i sazişin imzalanmasının tərəfdarıdır.

Araşdırma çərçivəsində Ermənistan vətəndaşlarının ölkənin xarici siyasi tərəfdaşları haqqında fikirləri də öyrənilib. Böyük əksəriyyət - 53% - İranı Ermənistanın siyasi tərəfdaşı hesab edir. Ondən sonra Fransa (48%) və Hindistan (43%) gəlir. Respondentlərin 45%-i Rusiyanı siyasi tərəfdaş adlandırır, 27%-i isə onu siyasi təhlükə hesab edib.

Bütün bunların fonunda görünən odur ki, rəyi soruşulanların 40 faizi Azərbaycanla sülh tərəfdarı deyil. Bu amilin Paşinyan komandasının gələcək siyasi perspektivinə hansı təsirləri ola bilər?

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı “Yeni Müsavat” qeyd dedi ki, sorğunun nəticələri cəmiyyətin radikal təbliğatın təsirindən hələ də tam azad olmadığını göstərir: “Respondentlərin 40 faizinin Azərbaycanla sülh müqaviləsinə qarşı çıxması, xüsusilə də gənclər arasında bu rəqəmin daha yüksək, 48 faiz olması Ermənistan cəmiyyətində revanşist meyillərin və militarist yanaşmaların qaldığını sübut edir. Bu, tək-cə region üçün deyil, həm də Ermənistanın öz gələcəyi üçün ciddi təhlükə signalıdır. Yaşlı nəsil arasında sülhə dəstəyin yüksək olması onu göstərir ki, real həyat təcrübəsi daha yüksək, 48 faiz olması Ermənistan cəmiyyətində revanşist meyillərin və militarist yanaşmaların qaldığını sübut edir. Bu, tək-cə region üçün deyil, həm də Ermənistanın öz gələcəyi üçün ciddi təhlükə signalıdır.

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov erməni cəmiyyətinin iki hissəyə bölünməsinə söz açdı: “2025-ci ilin iyun ayında Beynəlxalq Respublikaçılar İnstitutunun (İRİ) Ermənistanı keçirdiyi sosioloji sorğunun nəticələri bu ölkədə sülh müqaviləsi məsələsində cəmiyyətin ciddi şəkildə iki yerə bölündüyünü ortaya qoyur. Ən ilginclik nəticələrdən biri gənc nəslin - yəni 18-35 yaş arası respondentlərin -

Ermənistanın 40 faizi sülh sazişi istəmir

Bu amilin Paşinyan komandasının gələcək siyasi perspektivinə hansı təsirləri ola bilər?

yıl. Söhbət onilliklərdir aparılan sistemli və planlı təbliğatdan gedir. Məhz bu səbəbdən bu məqam Paşinyan hakimiyyəti üçün həm şans, həm də ciddi məsuliyyətdir. Ermənistan cəmiyyətində sülhə qarşı olan əhval-ruhiyyənin qorunub saxlanması Paşinyan hökumətinin sülh gündəliyini reallaşdırmaqda nə qədər qararlı və ardıcıl olacağına birbaşa təsir göstərir. Əgər Paşinyan və komandası Ermənistanın müstəqil gələcəyini təmin etmək istəyirsə, gənclər arasında sülhü təşviq etməli, təhsil və informasiya siyasətini nifrət və düşmənçilik üzərində deyil, dinc əməkdaşlıq prinsipləri üzərində qurmalıdır. Əks halda, bu rəqəmlər Ermənistanın beynəlxalq təcridini və inkişafdan daha da geri qalmasını sürətləndirən ciddi amil olacaqdır.

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov erməni cəmiyyətinin iki hissəyə bölünməsinə söz açdı:

“2025-ci ilin iyun ayında Beynəlxalq Respublikaçılar İnstitutunun (İRİ) Ermənistanı keçirdiyi sosioloji sorğunun nəticələri bu ölkədə sülh müqaviləsi məsələsində cəmiyyətin ciddi şəkildə iki yerə bölündüyünü ortaya qoyur. Ən ilginclik nəticələrdən biri gənc nəslin - yəni 18-35 yaş arası respondentlərin -

sülhə daha skeptik yanaşmasıdır. Ermənistanı bu yaş qrupunun sülhə qarşı çıxması göstərir ki, ya onlar tarixi travmalardan hələ də tam azad ola bilməyiblər, ya da radikal, revanşist ritorikanın təsirinə düşüblər. Bunun əsas səbəbi həm də informasiya məkanının qütbləşmiş xarakteri, məktəb və universitetlərdəki siyasi-ideoloji təbliğat və gənclərin alternativ gələcək baxışlarının zəif olmasıdır.

Əksinə, yaşlı nəsil - xüsusilə 56 yaş və yuxarı olan respondentlərin 58 faizi - sülh sazişinin imzalanması tərəfdarıdır. Bu fakt müharibənin real nəticələrini görmüş, iqtisadi və sosial itkiləri birbaşa yaşamış təbəqənin daha rəşadətli düşüncəsinə göstərir. Onlar müharibənin Ermənistan üçün necə dağıdıcı nəticələr doğurduğunu başa düşür və Azərbaycanın hərbi, iqtisadi və diplomatik üstünlüyünü real qəbul edirlər.

Paşinyan hökuməti üçün bu vəziyyət həm fürsət, həm də təhdid yaradır. Fırsət ondan ibarətdir ki, ümumi ictimai dəstək nisbətən üstünlük təşkil edir və yaşlı nəsil kimi səssizləşməyə meyillik olan qruplar hökumətin arxasındadır. Bu isə seçki dövrlərində önəmli dəstək bazası rolunu oynaya bilər. Eyni zamanda Paşinyan bu nəticələri əsas götürərək beynəlxalq

aləmə, xüsusilə də Qərbbə, Ermənistanı sülh üçün sosial zəminin formalaşdırılmasını nümayiş etdirə bilər.

Lakin təhdid tərəfi ondan ibarətdir ki, 40 faizlik əleyhdar kütlə - xüsusilə də gənclər arasında olanlar - müxalif siyasi qrupların manipulyasiyasına daha açıqdır. Onlar ictimai etirazları, mitingləri təşkil edən və hökuməti zəiflətməyə çalışan əsas qüvvəyə çevrilə bilərlər. Hələ 2023-2024-cü illərdə Ermənistan müxalifətinin küçə etirazları vasitəsilə Paşinyan hökumətini sarsıtmaq cəhdləri olmuşdu. Bu gün sülh müqaviləsinə qarşı olan narazı elektorat həmin prosesləri təkrar gündəmə gətirmək üçün istifadə oluna bilər”.

Siyasi şərhçinin sözlərinə görə, Paşinyan hökumətinin gələcək siyasi taleyi birbaşa bu 40 faizlik əleyhdar kütlənin necə yönləndiriləcəyindən asılıdır: “Əgər hökumət bu narazı təbəqəni izah və dialoq yolu ilə inandırmağa bilsə, bu, həm daxili sabitlik, həm də regional sülh üçün böyük bir addım olar. Əks halda, Ermənistan daxilindəki qarşıdurmalar sülh prosesini dayandıra və Paşinyan hakimiyyətini daha da zəiflədə bilər. Bu səbəbdən sülh müqaviləsi həm daxili siyasi testdir, həm də regionun gələcəyi üçün bir dönüş nöqtəsidir”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

ABŞ konqresmenlərinin Xankəndi xülyası

Qarabağdan könüllü getmiş ermənilər geri qayıtmaq istəmir, bəs onların yerinə "danışan" kimlərdir?

Erməni lobbisinin güclü təsiri altında olan bir qrup amerikalı konqresmen növbəti dəfə Ağ Evə təzyiq göstərməyə çalışıb. Belə ki, bir qrup konqresmen Ağ Evi erməni "qaçqınlarının" qondarma "artsax"a qayıtmasını dəstək verməyə çağırıblar.

ABŞ-dakı erməni təşkilatı "Hay Dat" Bürosunun mərkəzi ofisinin yaydığı bəyanatda deyilir: "Onlar ABŞ-ın dövlət katibi Marko Rubionu beynəlxalq hüquq və sülhün bərqərar olması məqsədilə məcburi köçkün ermənilərin öz vətənlərinə, "artsax"a ləyaqətlə qayıtmasını" təmin etməyə çağırırlar".

"Hay Dat"-ın Vaşinqton ofisinin icraçı direktoru Aram Qambaryan deyib ki, konqresmenlərin bu məktubu açıq siqnaldır: "Davamlı sülhə aparan istənilən yol Azərbaycanın yerli xristian əhalisinin "artsax"a qayıtmaq hüququnu tanımaqdan başlamalıdır". Məktubda Azərbaycanın 2023-cü ildə blokadası və "artsax"a hərbi hücumunun nəticələri açıqlanır. Həmçinin qeyd olunur ki, "müharibə nəticəsində öz yurdundan didərgin düşmüş xalqların geri qayıtmaq hüququ beynəlxalq hüququn əsas prinsipidir".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni MİSAVAT"a söylədi ki, bu müraciət Qarabağı könüllü tərk edən ermənilərin özlərinə belə sərf etmir: "İstənilən hadisə baş verəndə onun kim üçün sərfəli olduğu ilk ağla gələn fikirdir. İndiki şəraitdə Qarabağdan çıxan ermənilərin məsələsinin yenidən gündəmə gətirilməsi kimə sərfəli ola bilər?

edir. Bu məsələni onlar özlərinin biznes mərkəzlərinə çeviriblər. Eyni zamanda bu durum müəyyən ölkələrə də sərf edir. Məsələn, Amerikaya da, Rusiyaya da sərf edir ki, oradakı vəziyyəti nəzarətdə saxlasınlar. İstəyirlər ki, bu məsələ hər zaman gündəmdə olsun. Həmçinin bu məsələdə ən çox maraqlı olan ABŞ konqresmenləri və senatorlarıdır. Çünki onlar bu məsələdən külli miqdarda pul qazanırlar. Erməni mərkəzləri onları bu məsələdə maliyyələşdirir. Onun üçün bu prosesin dayanmasını istəmirlər. Azərbaycanla qarşı bundan bir təzyiq vasitəsi kimi istifadə edirlər. İndiki məsələdə onların bu məsələni qaldırması hesab edirəm ki, heç bir reallığa cavab vermir. Əslində konqresmenlərin özləri də bunu real başa düşürlər".

A.Nağı Tramp administrasiyasının regionda sülhün tərəfdarı olmasından da söz açdı: "Amerikada Ağ Evdə, Konqres və Senatda kifayət qədər qüvvələr var ki, müəyyən maraqlara xidmət edirlər. Ən çox onlar bu məsələni erməni lobbisinin dəstəyi ilə qabardırlar. Ola bilər ki, Rusiyanın Amerikanın içində müəyyən qruplarla əlaqəsi olsun. Konqresmenlərin və senatorların pul qazanmaları üçün bu proses davam etməlidir. Ən çox bu məsələyə belə mövqe bildirmək doğru olardı. Bir sözlə, bu təzis çox zəifdir. Erməni cəmiyyəti

yəti tərəfindən dəstəklənməyəcək. Onun ətrafında səs qazanmaq mümkün olmayacaq. Paşinyana qarşı hansısa böyük kampaniya da aparmaq mümkün olmayacaq. Bu məsələ ilə bağlı erməni baş naziri də ciddi şəkildə ittiham edə bilməyəcək. Çünki Paşinyanın deməyə sözü var. Dəfələrlə o və onun komandası ittihamla bildiriblər ki, Qarabağı tərk edənlər o torpaqları qorumadılar. Yəni qonaaq olduqları torpaqlarla bağlı belə fikirlər səsləndiriblər. Onun üçün də bu təbliğat onların xeyrinə işləməyəcək. Sadəcə, yüngülvari gərginlik yarada bilərlər. Onun da heç bir nəticəsi olmayacaq".

Cross Media Təhlil Mərkəzinin analitiki, siyasi şərhçi Mübariz Göyüşlü hesab edir ki, bu, ABŞ-dakı ermənilərin və onlara dəstək verən ermənipərəst qüvvələrin növbəti dəfə Azərbaycan-Amerika münasibətlərini pozmaq cəhdləridir: "İki ölkə rəhbərləri arasında son günlərdə müşahidə olunan müsbət münasibətlər, qarşılıqlı dəstək mesajları həmin qüvvələrə ciddi şəkildə narahat etməkdədir. Bu məsələləri pozmaq üçün mifik ideyanı yenidən gündəmə gətirməyə, artıq tarixin zibilliyinə göndərilmiş "artsax" fikrini dirçəltməyə çalışırlar.

Azərbaycan 2023-cü il antiterror tədbiri ilə Qarabağdakı, Xankəndidəki yüz illik separatizmi bitirdi. Özü də bu əməliyyat elə bir şəkildə aparıldı ki, mülki şəxslərə və obyektlərə heç bir ziyan vurulmadı. Həmin ərəfələrdə də Azərbaycan onlayn formatda, sayt üzərindən Qarabağda qalmaq və yaşamaq istəyən ermənilər üçün bir imkan yaratdı. Müraciət edənlər araşdırılacaq, həqiqətən də yerli, Qarabağ sakini olan ermənidirsə onun yaşaması təmin ediləcəkdi. Təəssüf ki, ermənilərin demək olar hamısı bu şansıdan istifadə etmədilər. Çünki onların bir qismi Azərbaycanın bu separatizmə son qoyacağına inanmadığı, böyük bir qismi isə Xankəndi və ətraf əraziləri özününkü saymadığına görə müraciət etmədilər. Bununla da onlar Azərbaycanda yaşamaq şanslarını itirmiş olurdular. Antiterror tədbirindən

Putinin 40 gün zamanı qaldı

ABŞ Prezidenti Donald Trampın Rusiyaya verdiyi 50 günlük atəşkəs ultimatumundan artıq 11 gün keçib. Tramp bu bəyanatı 15 iyulda səsləndirib və Moskvanın 50 gün ərzində Ukrayna ilə atəşkəsə razılaşmaması halında sərt gömrük tarifləri tətbiq ediləcəyini bildirib.

Modern Təhlil və Araşdırma Qrupu hesab edir ki, hazırda 40 günlük möhlət qalıb, lakin keçən müddət ərzində Rusiya tərəfindən konkret sülh təşəbbüsü müşahidə olunmayıb. Ekspertlər hesab edir ki, Kreml Trampın hədəsini ciddiyyə almaqdan çox, prosesi müşahidə etməklə kifayətlənir.

"Əgər 50 gün ərzində sülhə gəlməsə, biz Rusiyaya qarşı 100 faiz tarif tətbiq edəcəyik. Həmçinin Rusiya ilə işləyən ölkələr də sanksiyalarla üzləşəcək", - Donald Tramp bildirib. Tramp ABŞ-ın yalnız Rusiyaya deyil, onun ticarət tərəfdaşlarına da iqtisadi təzyiq göstərmək niyyətində olduğu mesajını verib.

O, eyni zamanda Ukraynaya yeni silah yardım paketinin ayrıldığını və NATO ölkələrinin bu prosese dəstək verdiyini açıqlayıb.

11 gün ərzində Rusiya tərəfi sülh təşəbbüsü göstərməyib. Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov Trampın bəyanatını "qeyri-konstruktiv və birtərəfli ultimatum" kimi qiymətləndirmişdi. Bu müddət ərzində İstanbulda iki ölkə arasında keçirilən danışıqlarda da ciddi nəticə əldə edilməyib.

Tramp administrasiyasının bəyanatından dərhal sonra ABŞ və bir neçə NATO ölkəsi Ukraynaya əlavə silah tədarükünü sürətləndirib. Bu addım həm Ukraynanın müdafiə imkanlarını gücləndirməyə, həm də Rusiyanı danışıqlara məcbur etməyə hesablanıb.

Əgər növbəti 40 gün ərzində razılaşma əldə olunmasa, Trampın bəyanatına görə, ABŞ Rusiyadan idxal olunan bütün məhsullara 100% gömrük rüsumu tətbiq edəcək. Bundan əlavə, Hindistan, Çin, BƏƏ kimi Rusiyadan neft və digər məhsullar alan ölkələr də sekondar tariflərə məruz qala bilər.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə ekspertlər bildirir ki, Trampın bu cür aqressiv yanaşması müəyyən nəticə verə bilər, lakin riskləri də az deyil:

Rusiya danışıqlardan imtina edərsə, müharibə daha da uzanacaq;

Çin və Hindistan kimi ölkələr ABŞ ilə iqtisadi qarşıdurmaya girə bilər;

Global inflyasiya təzyiqləri artar, enerji bazarlarında qeyri-sabitlik güclənər.

Beləliklə, qarşıdakı 40 gün ərzində diplomatik irəliləyiş baş verməzsə, ABŞ və dünya iqtisadiyyatı yeni tarif müharibəsinə daxil ola bilər. Bu isə təkcə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin deyil, global münasibətlər sisteminin də növbəti mərhələyə keçidi demək olacaq.

sonra da Azərbaycan onlardan yerli sakinləri Qarabağda yaşamağa, geri qayıtmağa səsledi. Bunun üçün hər cür dəstək verməyə, təmin etməyə hazır olduğunu bəyan etdi. Onlar xaricdəki erməni diasporunun, daxildəki radikal siyasi qrupun və kilsənin müdaxiləsi nəticəsində qayıtmadılar, geri dönmədilər. Bununla da bu mövzu - "qaçqın" ermənilərin "artsax"a qayıtması mövzusu birdəfəlik qapanmış oldu.

Özü də bir sıra digər araşdırma və faktlar da göstərdi ki, Qarabağda onların şişirdilmiş şəkildə təqdim etdiyi 120 min yox, bir ovuc erməni yaşayırmış. Onlar bu işi bu formada məqsədli şəkildə etdilər. Bir məqsəd gələcəkdə bu amildən Azərbaycanla qarşı təzyiq formasında istifadə etmək idisə, digər bir məqsəd öz soydaşlarının "ağır" durumunu dünyaya, varlı ermənilərə təqdim edib onların üzərindən pul qazanmaq istəyi idi. Radikal qruplar üçün sırayı ermənilərin vəziyyəti heç zaman

prioritet və önəmli olmayıb. Bu amildən onlar hər zaman öz siyasi və maliyyə maraqlarına səsledi. Bunun üçün hər cür dəstək verməyə, təmin etməyə hazır olduğunu bəyan etdi. Onlar xaricdəki erməni diasporunun, daxildəki radikal siyasi qrupun və kilsənin müdaxiləsi nəticəsində qayıtmadılar, geri dönmədilər. Bununla da bu mövzu - "qaçqın" ermənilərin "artsax"a qayıtması mövzusu birdəfəlik qapanmış oldu.

İndi yenidən Qarabağdan öz xoşu ilə köçüb gedən ermənilər bir amil olaraq istifadə etməyə cəhd göstərirlər. Onlarda Azərbaycana təzyiq etmək, "yazıq" erməni obrazı yaradıb ondan istifadə etmək marağı var. Bu cəhd, bu amildən istifadə etmək gözlədikləri effekti verməyəcək. Azərbaycan "artsax", "qaçqın" erməni, Qarabağa ermənilərin qayıtması, o torpaqların yenidən işğal edilməsi məsələlərinə birdəfəlik son qoyub. Azərbaycan təkcə bu məsələlərə son qoymadı, ümumiyyətlə, bir neçə yüz illik "böyük Ermənistan" ideyasını da məhv etdi. Onların bunu anlaması və bu cür avantürist fikirlərdən vaz keçməsi lazımdır. Güclü və qalib Azərbaycanla bu üslubda danışmaq, dikte etmək, şantaj və təhdid üsulu ilə istəklərini həyata keçirmək baş tutmayacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni MİSAVAT"

Universitetlərdə təhsil haqları artırılacaq?

Prezident İlham Əliyevin sərəncamına əsasən, doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində təhsil alan tələbələrə verilən təqaüdlərin məbləği artırılıb.

Sərəncama münasibət bildiren elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli bildirib ki, təhsilin bütün səviyyələrində və pillələrində tələbələrin təqaüdləri artırılıb.

"Bundan sonra tələbələrımız daha yaxşı məbləğdə təqaüd alacaqlar", - o qeyd edib.

Nazirin müşaviri bildirib ki, təqaüdlər sonuncu dəfə 2023-cü ildə artırılıb: "Bu tədris ilindən təqaüdlər yenidən artırılır. Xüsusilə daha yaxşı akademik göstəricisi olan tələbələrımız daha yüksək təqaüd ala biləcək. Bu da tələbələrimizin daha yaxşı təhsil almalarına şərait yaradacaq, təhsil imkanlarına müsbət təsir edəcək".

N.Məmmədli əlavə edib ki, akademik göstəricisindən asılı olaraq, ödənişli təhsil alan tələbələr də təqaüd alacaqlar.

"Azərbaycanda tələbələrin təxminən 50 faizi təqaüd alır. Bu göstərici peşə təhsilini, orta ixtisas təhsili və ali təhsili əhatə edir". N.Məmmədli qeyd edib ki, təqaüdlər yeni tədris ilində sentyabr ayından tələbələrə veriləcək.

Nicat Məmmədli onu da deyib ki, təhsil haqqının artırılması ilə bağlı hər hansı məsələ hazırda gündəmdə deyil. Onun sözlərinə görə, təhsil haqqı Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı əsasında təsdiqlənir: "Bu dəqiqə üçün yeni təhsil mövsümünün də başladığı dövrdə bu məsələ ilə bağlı heç bir yeni məlumat yoxdur".

Bakıda bağçalara növbəyə yazılma prosesi başladı

Bakı şəhəri üzrə məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə növbəyə yazılma prosesinə start verilib. Bu barədə Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyindən məlumat verilib. Valideynlər elektron qaydada növbə yarada bilərlər.

2020 və 2021-ci il təvəllüdlü uşaqlar üçün növbələr saat 11:00-da 2022, 2023 və 2024-cü il təvəllüdlü uşaqlar üçün isə növbələr saat 15:00-da aktiv olacaq.

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə qəbul sistemində növbə yaradarkən 1 uşaq üçün maksimum 3 məktəbəqədər təhsil müəssisəsini seçmək mümkündür. Mövcud növbələrin boş yer olduğu halda sorğuya çevrilməsi prosesi minimum 5 (beş) gündən sonra həyata keçiriləcək. Növbə sorğuya çevrildikdən sonra valideyn (və ya qanuni nümayəndə) 7 (yeddi) gün ərzində sənədləri müvafiq müəssisəyə təqdim etməlidir. Əks təqdirdə, sorğu silinəcək və növbəli şəkildə başqa uşağın qəbulu aparılacaq.

Qeyd edək ki, valideynlər www.bq.edu.az saytına daxil olmaqla, 2025-2026-cı tədris ili üçün məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə uşaqların qəbulu ilə bağlı elektron kabinet yarada bilərlər.

Xatırladaq ki, qəbul sistemində ötən tədris ilində yaradılmış növbələr və sorğular arxivləşdirilərək valideyn kabinetinə əlavə edilib. Həmin növbələr və sorğular bu il üçün keçərli deyil.

DİM sədrinin ödənişli yerləri tez doldurma planı - səbəb

Ekspert deyir ki, yaxın gələcəkdə ödənişli təhsil modeli tamamilə dövlət sifarişli modelə əvəz ediləcək

Bu il ali məktəblərdə özəl əsaslı sifarişli yerlərin 90% dolacağı gözlənilir. Dövlət İmtahan Mərkəzinin İdarə Heyətinin rəhbəri Məleykə Abbaszadə jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, ənənəvi olaraq dövlət sifarişli plan yerləri 93-95% dolur. DİM sədri həmçinin əlavə edib ki, subbakkalavrların qəbul qaydalarında hər hansı dəyişiklik yoxdur. M.Abbaszadə qeyd edib ki, hər il olduğu kimi, bu il də I və III qruplara üstünlük verilir.

Bəzi təhsil ekspertlərinin fikrincə, ödənişli yerlərin daha tez dolmasının səbəbi var. Bu da ondan ibarətdir ki, bir çox abituriyentlər dövlət sifarişi üzrə keçid balını toplaya bilmədikləri halda, məcbur olaraq ödənişli əsaslara üstünlük verirlər. Bu da həmin yerlərə olan tələbatı artırır və onların daha sürətli dolmasına səbəb olur.

Ödənişli yerlərin daha tez dolmasının başqa hansı səbəbləri var?

Qeyd edək ki, 2025/2026-cı tədris ili üçün ali təhsil müəssisələrinə tələbə qəbulu üçün 60 min 489 plan yeri ayrılıb. Ötən ilə müqayisədə plan yerləri 2.21% (1309 yer) artırılıb. Plan yerlərinin 28 min 401-i dövlət sifarişlidir. Dövlət sifarişli yerlərin sayı ötən ilə müqayisədə 2.04% və ya 568 yer artıb.

Ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmaq üçün müsabiqə şərtlərində hər hansı dəyişiklik nəzərdə tutulmur və ötən illərdə olduğu kimi, ümumi 200, imtahanın ikinci mərhələsində 100 (bəzi ixtisaslar üzrə ümumi 150 və ikinci mərhələ üçün 50) bal toplayanlar ixtisas seçimində iştirak edə biləcəklər. Plan yerləri hər qrupda fərqlidir. Bu il üçün I ixtisas qrupunda 455, II qrupda 388, III qrupda 124, IV qrupda isə 114, ümumiyyətlə 1309 yer artım olub.

Təhsil üzrə mütəxəssis Elşən Qafarov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Ölkə prezidentinin sərəncamı ilə təsdiq olunmuş 2022-2026-cı illər üçün ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf konsepsiyasının təhsillə bağlı bölməsində tələbə yerlərinin sayının 2026-cı ilə qədər 45 mindən 75 minə qaldırılması

hədəfi qoyulub və bu sahədə ciddi işlər görülür. Yeni ixtisasların, eləcə də yeni universitetlərin açılması hesabına tələbə yerlərinin sayı artırılır. Bununla yanaşı, ödənişli təhsil alanların sayında ildən-ilə azalma müşahidə edirik. Əgər 5 il əvvəl hər 100 nəfərdən 75-dən çoxu ödənişli əsaslarla təhsil alırdısa, indi bu rəqəm 40 faizdən bir qədər artıqdır. Dövlət sifarişi ilə ayrılan yerlərin sayı isə artmaqdadır.

Bir çox hallarda abituriyentlər alternativ olaraq istədikləri ixtisası seçərkən onun ödənişli olub-olmamasına əsasən qərar verirlər. Bu isə hər il ödənişli ixtisaslara qəbulda yerlərin tam dolmasına və ya 90 faizdən çox tutulmasına gətirib çıxarır.

Digər tərəfdən, 2022-ci ildən fəaliyyət göstərən Təhsil Tələbə Krediti Fondu ödənişli təhsil alanlar üçün təhsil haqlarını qarşılamaq baxımından ciddi imkanlar yaradır. Bu, artıq ödənişli təhsil alanlar üçün əvvəlki kimi ciddi bir tərəddüd yaratmır.

Əvvəllər, hər il ali məktəblərə qəbul zamanı 2000-dən çox abituriyent tələbə adını qazansa da, əsasən ödənişli ixtisaslara düşdüyü üçün təhsilə başlaya bilmirdi. Digər tərəfdən isə 4 illik təhsil müddətində hər 100 nəfərdən 30-u təhsilini yarımçıq qoymaq məcburiyyətində qalırdı. Əsas səbəb isə ödənişləri ödəyə bilməmələri idi.

Amma 2022-ci ildən baş-

layaraq Təhsil Tələbə Krediti Fondu artıq qarşıya qoyulan hədəflərə çatır və ödənişli təhsil alanların təhsil haqlarını kreditlə qarşılamaq imkanı yaradılır. Bu da uğurlu nəticə göstərən, lakin maliyyə çətinliyi yaşayan tələbələr üçün həmin maneəni aradan qaldırır.

Lakin bununla yanaşı, ümumilikdə Təhsil İnkişafı üzrə Dövlət Strategiyasında da hədəf ondan ibarətdir ki, yaxın gələcəkdə ödənişli təhsil modelini tamamilə dövlət sifarişi ilə əvəz etmək mümkün olsun. Yeni dövlətin məqsədi budur.

Bu sahədə də artıq böyük işlər görülüb. Dediymiz kimi, son 5 ildə ödənişli yerlərin sayında ciddi azalma var və bu tendensiya ildən-ilə davam edir. Dövlətin məqsədi bu sahədə istifadəçi yükünü azaltmaqdır.

Əvvəldə sadaladığım hallardan da göründüyü kimi, artıq abituriyentlərin ödənişli yerləri seçməsi əvvəlki illərdəki kimi qorxu yaratmır".

Təhsil mütəxəssisi Kamran Əsədovun da fikirləri diqqət çəkir: "Bu il magistraturaya qəbul nəticələri bir daha sübut etdi ki, ali təhsilin planlaşdırılması keyfiyyətsiz, əlaqəsiz və məsuliyyətsiz şəkildə aparılır. Magistratura pilləsinə ixtisas seçimi edən 15555 nəfərdən 13446 nəfəri qəbul olunub. Amma bu rəqəmlərin arxasında çox acı bir reallıq var: ümumilikdə 16794 plan yeri ayrılıb, lakin

3300-dən çox plan yeri BOŞ qalıb! Bu nə deməkdir? Deməkdir ki, universitetlər ehtiyacdan artıq magistr planı veriblər, bu yerlər üçün nə tələbə var, nə də maraq. Amma nəticədə nə baş verir? Həm universitetlər maliyyə itirir, həm də az tələbə ilə formalaşan qruplarda tədrisin keyfiyyəti ciddi şəkildə zəifləyir. Bu, birbaşa həm təhsilalanlara, həm də təhsilverənlərə zərər verir.

Daha da acınacaqlısı odur ki, bu ilki imtahanda iştirak edən 26241 bakalavrn 3147 nəfəri 0-30 bal arası nəticə göstərər. Bu rəqəm onu göstərir ki, imtahanda verilən suallar universitetlərdə keçilən biliklərə əsaslanmır. O zaman bu sualları kim hazırlayır, hansı əsasla? Universitetlərdə verilən təhsil niyə bu imtahan-da "keçərli" sayılmır? Bunu kim izah edəcək? Dövlət İmtahan Mərkəzi? Elm və Təhsil Nazirliyi?

Və daha bir nüans - qəbul olunanlardan 5798 nəfər dövlət sifarişi ilə, amma 7648 nəfər ödənişli əsaslarla oxuyacaq. Ödənişli təhsilin bu qədər yüksək olması həm sosial bərabərliyi pozur, həm də keyfiyyətsiz və kommersiya maraqlı bir sistemin davam etdiyini göstərir.

Universitetlər boş plan yerləri ilə baş-başa qalıb, magistratura isə məqsəd deyil, formal pilləyə çevrilib. Elm və Təhsil Nazirliyi bu vəziyyətə nəzarət etməlidir".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Moskvadan Cənubi Qafqazın

qarışacağı anonsu

Qərb paytaxtlarının Cənubi Qafqaza marağının artması Kremli ciddi şəkildə narahat edir; Rusiya XİN-dən açıqlamaların arxasında hansı plan dayanır?

Qərbin Cənubi Qafqaza artan marağı Rusiyanı ciddi şəkildə narahat etməkdədir. Xüsusilə də ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizinə nəzarət etməkdən ötrü hərəkətlə keçməsinə sonrakı Kremlin bölgəmizə diqqətinin artmasını müşahidə etməkdəyik. Rusiya rəsmiləri gah Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh prosesini dəstəklədiklərini, gah da Zəngəzur məsələsinin də Bakı və İrəvan arasında həllinin zəruriliyini vurğulayırlar ki, bu da daha çox Qərbin neytrallaşdırılmasına yönəlik siyasət sayıla, eyni zamanda Moskvanın “mən buradayam” mesajı kimi anlaşıla bilər.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bildirib ki, Qərb Bakı ilə İrəvan arasında normalaşma prosesini öz yoluna qoymaq istəyir ki, bu da “regionda disbalans yarada bilər”. O, Qərb paytaxtlarından gələn siqnalları nəzərə almağa çağırır, çünki Rusiya tərəfinin fikrincə, “Qərbin xoş niyyət altında sırf fürsətçi vəzifəni gizlətdiyinə şübhə yoxdur”.

M.Zaxarovaya görə, iki ölkə arasında konfliktin həll olunmasına töhfə vermiş ən yaxın qonşuları Rusiya, İran və Türkiyə olub. “Qərb Bakı və İrəvan arasında barışıq prosesini öz nəzarətinə almaq niyyətindədir. Bu niyyətin hara apardığını da bilir. Əslində regionda aktual məsələlərin həlli Cənubi Qafqaz və onlarla birbaşa həmsərhəd olan dövlətlər tərəfindən həyata keçirilməlidir. Əks halda, bu, regionda təhlükəsizlik sisteminin pozulmasına gətirib çıxara bilər”, - Zaxarova bildirib. Zaxarova konkretləşdirməse də ABŞ-ın son günlər

müzakirə olunan Zəngəzur dəhlizinin 100 il icarəyə götürülməsi haqda təklifinə bu sözlərlə etiraz edib: “Məsələn, amerikalılar deyirlər ki, guya onlarda məsələnin unikal həlli var. Əslində üç ölkənin baş nazir müavinlərinin iştirak etdiyi üçtərəfli işçi qrupu çərçivəsində görülən işlərdən fərqli yeni heç nə təklif edə bilməzlər. Deməli, bu da hiylədir”. Aydın ki, Zaxarova fəaliyyəti dayandırılmış üçtərəfli sərhəd komissiyasının işini nəzərdə tutur. M.Zaxarova əlavə edib ki, Rusiya XİN Azərbaycan və Ermənistanın Rusiya Federasiyasının vasitəçiliyi olmadan birbaşa dialoq aparmaq seçiminə hörmətlə yanaşır. “Biz bu seçimə hörmət edirik, onlar bir-biri ilə yaşamaq olacaqlar. Biz hələ də sülh prosesinə kömək etməyə hazırıq, həm məsləhətləşmələr, həm də sazişin imzalanması üçün platforma təqdim etməyə hazırıq”, - diplomat deyib.

Rusiya XİN rəsmisinin çıxışında əsas diqqətçəkən

tezis regionda mümkün gərginliklə bağlı dedikləridir. Zaxarova çıxışında iki dəfə xəbərdarlıq edir ki, “Qərbin Azərbaycan-Ermənistan arasında sülh prosesinə qoşulması regionda disbalans yarada bilər”. Rusiya XİN rəsmisinə görə, bu kimi məsələlər Cənubi Qafqaz və onlarla birbaşa həmsərhəd olan dövlətlər tərəfindən həll edilməlidir, əks halda, regionda sabitlik pozula bilər. Bu, Moskvadan Cənubi Qafqazın qarışa biləcəyi anonsu da hesab edilə bilər.

Deputat Sahib Aliyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında öncə dedi ki, Rusiyanın doğrudan da Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh yaratmaq fikri vardısı, onda bunu 2021-ci ildə asanlıqla edə bilirdi, “Dağlıq Qarabağla” bağlı problemin çözümünü gələcək nəsillərə buraxmaq kimi təklif irəli sürməzdi: “İranın da regionda sülhə “təhfəsi” Rusiyadan qətiyyənlə fərqlənməyib. Azərbaycan torpaqları işğal ediləndə də, işğal altında olanda da, işğaldan qurtarılan kimi sülhün əldə edilməsini yubadacaq. Əbu-Dabidə keçirilmiş ikitərəfli görüş Kremlə ciddi narahatlıq doğurur”. **ABŞ Zəngəzur dəhlizinə nəzarətinə gəldikdə, ekspert bildirdi ki, bu barədə qərarı Ermənistan verir:** “Rusiya səmimi olmadığına görə Ermənistanda

siya Xarici İşlər Nazirliyindən bildirildiyi kimi, doğrudan da iki ölkə arasında sülhə yardım fikirləri varsa, onda vasitəçilərsiz dialoqu sözde yox, əməldə də dəstəkləsələr pis olmaz”.

S.Aliyev qeyd etdi ki, Rusiyadan bu yöndə gözlədiyimiz ən böyük dəstək proseslərin gedişinə maneçilik törətməməsidir: “Ermənistanda Moskvaya bağlı ünsürlərin - Qriqoryan kilsəsinin, daşnakların, Qarabağ klanının, Karapetyan-Abramyan cütliyünün ətrafındakı hay əsilli iş adamlarının və digərlərinin davranışları göstərir ki, Rusiya heç də xanım Zaxarova təqdim etdiyi kimi, regionda sülhə maraqlı deyil. Hədəyə gəldikdə, əgər biz onları ciddiyyə alsaıdıq, bu gün Qarabağda “miatsum”çu ünsürlər yenə də at oynadırlar”.

Siyasi ekspert Məhəmməd Əsədullazadə isə bildirdi ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında ikitərəfli danışıqlar prosesində ciddi irəliləyişlər əldə edilib: “Moskva isterikadadır və vasitəçilikdən uzaqlaşdırılıb. Reallıq budur ki, Rusiya səmimi vasitəçi deyil. Əgər Rusiya Azərbaycanla Ermənistan arasında vasitəçi olardısı, heç bir irəliləyiş olmayacaqdı və sərhəddə daima atəş səsləri gələcəkdə. Azərbaycanın ikitərəfli danışıqlar aparmaq təklifini Nikol Paşinyan siyasəti iradə ortaya qoyaraq qəbul etdi və bununla da xeyli irəliləyiş əldə olundu. Hətta Nikol Paşinyan ötən həftə Qarabağın Azərbaycanın tərkib hissəsini əvvəldən tanımadığına görə səmimi peşman olduğunu dedi”.

M.Əsədullazadə bir məqamda da diqqət çəkdi: “Rusiya görür ki, hər iki əzəli düşmən vasitəçi olmadan razılaşır. Baydenin dövründə Ağ Evin vasitəçiliyi ilə ABŞ-da xarici işlər nazirlərinin bir həftəlik görüşü oldu. Nəticədə belli oldu ki, Vaşinqton vasitəçi qiyafəsində ermənilərin maraqlarından çıxış edir. Brüssel də həmçinin. Moskva özü Ermənistan vasitəsilə Azərbaycana vəkəlet müharibəsi aparıb. Moskva necə vasitəçi ola bilər?! Odur ki, Rusiya vasitəçi kimi sülhün əldə edilməsini yubadacaq. Əbu-Dabidə keçirilmiş ikitərəfli görüş Kremlə ciddi narahatlıq doğurur”. **ABŞ Zəngəzur dəhlizinə nəzarətinə gəldikdə, ekspert bildirdi ki, bu barədə qərarı Ermənistan verir:** “Rusiya səmimi olmadığına görə Ermənistanda

Zelenski liderlər arasında görüş olacağını dedi

Ukrayna Prezidentinin son açıqlamaları həm diplomatik sahədə, həm də cəbhə xəttində dəyişikliklərin yarana biləcəyini göstərir

Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski Rusiyanın onunla birbaşa liderlər səviyyəsində görüşə dair ilk dəfə olaraq real siqnallar verdiyini bəyan edib. Moderator.az xəbər verir ki, bu barədə o, “rbc.ua” nəşrinə verdiyi müsahibəsində bəyan edib.

Zelenskinin sözlərinə görə, müharibənin dayandırılması üçün danışıqlar prosesində əsas liderlərin görüşündən keçməlidir. “Biz bu məsələni daim ictimaiyyət qarşısında qaldırıraq. İndi isə artıq ruslar da bu barədə bizimlə danışmağa başlayıb. Bu, müəyyən formatlı görüşə doğru bir hərəkətdir”, - Zelenski vurğulayıb.

Zelenskinin sözlərinə görə, Rusiya ordusu müxtəlif istiqamətlərdə hücum etməyə çalışır, lakin Ukrayna müdafiəçiləri onların qarşısını alır. Xüsusilə Dnepropetrovsk vilayəti ruslar üçün əsas hədəflərdən birinə çevrilib. Prezident bildirib ki, işğalçılar burada simvolik “qələbə” qazanmaq üçün hücumlar təşkil edir, lakin Ukrayna əsgərləri onların hərəkətlərini vaxtında neytrallaşdırır.

Zelenski həmçinin Sumi istiqamətdə vəziyyətin nisbətən stabilləşdiyini, lakin Pokrovsk, Xarkov və Kupiansk bölgələrində Rusiya təzyiqinin davam etdiyini bildirib. O qeyd edib ki, ruslar bəzən şəhərlərə az sayda hərbi ilə daxil olub təbliğat üçün videolar çəkir, lakin Ukrayna qüvvələri bu cəhdlərin qarşısını alır. “Onlar daxil olur, bayraq qaldırır, çəkiliş edir, sonra isə bizimkilər onları məhv edir”, - prezident əlavə edib.

Zelenski həmçinin Ukraynanın hava hücumundan müdafiə sistemi ilə bağlı vəziyyəti şərh edib. Hazırda Ukrayna Almaniya və Norveçdən 3 “Patriot” kompleksi alıb, lakin bu, lazım olan 10 sistemin yalnız bir hissəsidir. Prezident bildirib ki, ABŞ Prezidenti Donald Tramp bu sistemlərin satışına razılıq verib, lakin Ukrayna bu alış üçün maliyyə mənbəyi tapmalıdır.

“The Telegraph” yazıb ki, Trampın yardım paketini elan etməsindən bir neçə gün sonra ilk “Patriot” sistemi raketlərlə birlikdə artıq Ukraynaya çatdırılıb. Almaniya və ABŞ arasında bağlanmış razılaşma əsasında daha beş batareyanın da verilməsi planlaşdırılır. Bunlardan ikisi Almaniyanın, biri isə Norveçin hesabına maliyyələşdiriləcək.

Zelenski əlavə edib ki, yalnız “Patriot” sistemləri deyil, həmçinin raketlər, dronlar və elektron müharibə vasitələri ilə bağlı da böyük maliyyə tələbatı var. “Bu istiqamətlər üzrə ildə ən azı 65 milyard dollar lazımdır. Artıq bu işin üzərində işləyirəm”, - o bildirib.

Zelenskinin son açıqlamaları həm diplomatik sahədə, həm də cəbhə xəttində dəyişikliklərin yarana biləcəyini ehtimalını göstərir. Liderlər arasında görüş real müzakirə predmetinə çevrilib, Ukrayna ordusu mövqelərini qorumaqda davam edir, vəd olunan “Patriot” sistemləri isə nəhayət ki, yola çıxıb. Lakin bütün bunların nəticə verməsi üçün həm hərbi, həm diplomatik, həm də maliyyə cəbhəsində ciddi səylər tələb olunur.

öz ənənəvi müttəfiqini qəbul etmir. Kreml “Azərbaycanla Ermənistan arasında Qərb vasitəçi olur” adlı altında regionda vəziyyəti gərginləşdirmək istəyir. Kreml çalışır ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsi bağlanmasın. Rusiya reallıqlarla deyil, ötən əsrin siyasəti ilə hərəkət edir. Ona görə də bütün təşəbbüsləri Kreml divarlarında qalır.

Amma Rusiyanın Azərbaycan və Ermənistanla təzyiq etmək cəhdləri və bu istiqamətdə işə saldıqları rıçaqları nəticə verməyəcək, yekunda sülh müqaviləsi bağlanacaq. Burada nə Qərb, nə də Rusiya olmayacaq, məhz Türkiyə olacaq. Moskvanın narahatlığı Türkiyə ilə bağlıdır. Sadəcə, bunu açıq şəkildə deyə bilmir”.

□ **E.PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanın dövlət borcunda bu ilin əvvəlindən müşahidə olunan azalma davam edir. Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı məlumatlara görə, 2025-ci il iyulun 1-də Azərbaycanın cəmi xarici və daxili borcu 25 milyard 695 milyon manat təşkil edib. Cəmi borcun təqribən 17 milyard 177 milyon manatı daxili, 5 milyard 10,7 milyon ABŞ dolları (8 milyard 518,19 milyon manat) isə xarici borcun payına düşür. Ölkənin cəmi borcu bu ilin əvvəli ilə müqayisədə 6,2 faiz və ya 1 milyard 684,6 milyon manat azalıb.

Azalma həm daxili, həm də xarici dövlət borcunun məbləğində qeydə alınıb. Belə ki, yanvarın 1-nə olan məlumata görə, Azərbaycanın xarici dövlət borcu 5 milyard 160 milyon dollar olmuşdu. Beləliklə, ötən 6 ay ərzində borcun məbləği 149,3 milyon dollar azalıb.

Əsas azalma daxili borcda qeydə alınıb. Belə ki, ilin əvvəlində daxili dövlət borcunun məbləği 18 milyard 659,7 milyon manat təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, ötən dövrdə daxili borc 1 milyard 482,7 milyon manat azalıb.

Qeyd edək ki, son illərdə Azərbaycanın xarici borcunun azalması fonunda daxili borcun kəskin artımı qeydə alınıb. Daxili borcun artımında 2023-cü ildə Beynəlxalq Bankın toksik aktivlərinə görə Aqrarkredit QSC-nin 9,3 milyard manatlıq borcunun dövlətin öz üzərinə götürməsi mühüm rol oynayıb. Bu qərar və Maliyyə Nazirliyinin istiqrazları nəticəsində dövlətin daxili borcu 2023-cü ildə 4,2 milyard manatdan 16 milyard manata qədər yüksəlib. Maliyyə Nazirliyinin həyata keçirdiyi daxili borclanma hesabına xarici borcun azaldılması, həmçinin büdcə kəsirinin bağlanması siyasəti 2024-cü il ərzində daxili dövlət borcunu 16,6 milyard manatdan 18,1 milyard manata qədər artırıb. Bu artım Hesablama Palatası tərəfindən davamlı tənqid olunub. Palata hesab edirdi ki, yüksək neft-qaz qiymətləri, həmçinin qeyri-neft-qaz sektorundan vergi gəlirləri artdığı, büdcədə profisit yarandığı dövrdə bahalı daxili borclanma ilə nisbətən ucuz xarici borcların ödənməsi dövlət büdcəsinin üzərində əlavə maliyyə təzyiqi formalaşdırır.

Palatanın bu mövqeyi 2025-ci ilin əvvəlindən nəzərə alınmaqdadır. Ötən 7 aya yaxın müddətdə Maliyyə Nazirliyi nəinki yeni istiqrazlar yerləşdirməyib, əksinə, fevralın 25-də 4 istiqrazın vaxtından əvvəl alınmasını həyata keçirib. Həmin gün "Bakı Fond Birjisi" QSC-də Maliyyə Nazirliyinin AZ0201040208, AZ0201040240 və AZ0201040265 ISIN kodlu dövlət istiqrazlarının vaxtından əvvəl geri alınması üzrə hərrac keçirilib. İnvestorlar tərəfindən sözügedən ISIN kodlu dövlət istiqrazları üzrə ümumilikdə 27,0 milyon manat məbləğində sifarişlər təq-

Dövlət borcumuz azalıb - yenə artmaq riski varmı?

Son illərdə Azərbaycanın xarici borcunun azalması fonunda daxili borcun kəskin artımı qeydə alınıb

dim edilib və Maliyyə Nazirliyi tərəfindən həmin sifarişlər üzrə ümumilikdə 18,2 milyon manat məbləğində dövlət istiqrazları vaxtından əvvəl geri alınıb.

Daxili borclanmanın artması dövlət büdcəsindən dövlət borcuna xidmət xərclərinin də artmasına səbəb olur. 2025-ci ilin dövlət büdcəsində dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmətlə bağlı xərclərin 2 milyard 399,6 milyon manat məbləğində olması nəzərdə tutulub. Maliyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən, cari ilin birinci yarısında dövlət büdcəsinin dövlət borcuna xidmət xərclərindən daxili dövlət borcu üzrə 328,7 milyon manat (faiz borcu üzrə), xarici dövlət borcu üzrə 698,8 milyon manat olmaqla (əsas borc üzrə 498,5 milyon manat, faiz borcu üzrə 200,3 milyon manat), ümumilikdə 1027,5 milyon manatın ödənilməsi təmin edilib.

Nazirliyin açıqladığı ortamüddətli büdcə çərçivəsinə əsasən dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclər 2026-cı ildə 2 milyard 626,9 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır. 2026-cı il üzrə dövlət büdcəsində dövlət borclarına xidmətlə bağlı xərclərin 1 milyard 497,1 milyon manatını xarici dövlət borcu üzrə xərclər, o cümlədən 919,5 milyon manatını əsas borc ödənişləri, 577,6 milyon ma-

natını faiz xərcləri təşkil edir. Daxili dövlət borcuna xidmət üçün gələn ilin büdcəsində 136,8 milyon manat əsas, 993,0 milyon manat məbləğində isə faiz xərcləri proqnozlaşdırılır.

Daxili dövlət borcu üzrə faiz xərclərinin bu qədər yüksək olması Hesablama Palatasının yanaşmasının doğru olduğunu göstərir. Bu, eyni zamanda Maliyyə Nazirliyinin daxili borclanmanı dayandırmasının doğru qərar olmasından xəbər verir.

Azərbaycanın xarici borcunun səviyyəsinin ölkə ÜDM-ə nisbətində dünya üzrə orta göstəricidən kəskin aşağı olması dövlətin ehtiyacları üçün növbəti mərhələlərdə xarici borclanma üçün geniş imkanlar formalaşdırır. Əslində ölkə prezidentinin də bir neçə dəfə qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanın bütün xarici borcları bir gündə bağlamaq imkanı var. Lakin beynəlxalq maliyyə qurumları ilə əməkdaşlıq münasibətlərinin saxlanması, bir çox hallarda kredit hesabına icra olunması daha əlverişli olan layihələr üçün onlardan borclanma iqtisadi baxımdan ölkə üçün daha böyük avantajlar yaradır, nəinki tam borsuz olmaq. Buna görə də qəbul olunmuş ortamüddətli büdcə çərçivəsinə görə, dövlət büdcə kəsirinin maliyyələşdirilməsi üçün daxili borclanmanın ciddi şəkildə

azaldılması siyasəti davam etdiriləcək. Belə ki, 2024-cü ildə kəsirin maliyyələşməsində daxili borclanmanın payı 64,5 faiz olubsa, 2025-ci ildə bu göstərici 58,2 faizə, 2026-cı ildə 45,1 faizə, 2027-ci ildə 40,8 faizə, 2028-ci ildə 37,1 faizə, 2029-cu ildə isə 25,4 faizə endiriləcək. Əvəzində büdcə kəsirinin maliyyələşdirilməsində layihə maliyyələşdirilməsi üzrə cəlb olunan xarici kreditlərin payı 2024-cü ildəki 10,5 faizdən 2029-cu ildə 53,6 faizə yüksələcək.

Sənəddə bildirilir ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 30 dekabr 2022-ci il tarixli 3702 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında dövlət borcunun idarə edilməsinə dair orta və uzun müddət üçün Strategiya 2022-2025-ci illər üzrə yenilənməsi çərçivəsi" ilə müəyyən edilən hədəflərə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 avqust 2023-cü il tarixli 4021 nömrəli Sərəncamı ilə dəyişikliklər edilərək 2025-ci ilin sonunadək dövlət borcunun ÜDM-ə nisbətində yuxarı həddinin 30,0 faizdən aşağı səviyyədə saxlanması, bu zaman xarici dövlət borcunun 10,0 milyard ABŞ dollarını üstələməməsi kimi hədəflər müəyyən edilib. 2025-ci il 1 yanvar tarixinə dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti 21,7 faiz təşkil edib ki, bu da büdcə qaydası-

nın ortamüddətli dövr üzrə dövlət borcunun ÜDM-ə nisbət göstəricisinin hədəflənən yuxarı hədd göstəricisindən 8,3 faiz bənd azdır. Bununla da strategiyada nəzərdə tutulan dövlət borcunun ÜDM-ə nisbətində 30,0 faizlik yuxarı həddi gözlənilmiş olub: "Dövlət borcunun idarə edilməsi strategiyasının icrasına uyğun olaraq ölkədəki qiymətli kağızlar bazarının inkişafının dəstəklənməsi, xarici dövlət borcunun ümumi dövlət borcundakı xüsusi çəkisinin mərhələli şəkildə azaldılması və daxili borcla əvəzləşdirilməsi, habelə daxili maliyyə bazarında dövlət istiqrazlarının yerləşdirilməsi hesabına dövlət büdcəsi kəsirinin bağlanmasına vəsaitin yönəldilməsi nəticəsində daxili dövlət borcunun səviyyəsi əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Eyni zamanda daxili maliyyə bazarında likvidliyin daralması əlavə borc vəsaitlərinin cəlb edilmə imkanlarını məhdudlaşdırıb. Qeyd olunanlarla əlaqədar olaraq, növbəti dövr ərzində dövlət borclanmasının əsasən beynəlxalq maliyyə qurumları ilə əməkdaşlıq çərçivəsində layihə maliyyələşdirilməsi vasitəsilə həyata keçirilməsinə üstünlük verilməsi nəzərdə tutulur. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyən olun-

muş bir sıra prioritet sahələr, o cümlədən nəqliyyat sektoru, özünüməşğulluq və sosial müdafiənin gücləndirilməsi üzrə layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün beynəlxalq maliyyə institutlarından xarici borcun cəlb edilməsi məqsədilə müvafiq prosedurlara başlanılıb və qeyd olunan bir sıra prioritet sahələr üzrə layihələrin maliyyələşdirilməsi məqsədilə beynəlxalq maliyyə institutları ilə 2024-2025-ci illər ərzində kredit müqavilələri imzalanaraq təsdiq edilib".

Bu ilin ilk yarısında müəyyən olunmuş bir sıra prioritet sahələr üzrə layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün beynəlxalq maliyyə institutlarından xarici borcun cəlb edilməsi məqsədilə müvafiq prosedurlara artıq başlanıldığından, imzalanacaq borc sənədləri üzrə cəlb oluna-

caq kredit və sairələrin kəsirin maliyyələşmə mənbəyində payının artmasını şərtləndirəcək: "Yeni makro-fiskal çərçivənin tətbiqi ilə əlaqədar qarşıya qoyulmuş hədəflərə uyğun olaraq uzunmüddətli dövrdə daxili və xarici borclanma təsdiq edilmiş limitlər çərçivəsində istifadə ediləcək. Bu hədəfin təmin edilməsi üçün dövlət qiymətli kağızlarının və istiqrazlarının emissiyası ilə daxili maliyyə bazarlarının inkişaf etdirilməsinin diqqət mərkəzində saxlanması davam edəcək".

Növbəti dövr ərzində də beynəlxalq maliyyə institutları ilə əməkdaşlıq çərçivəsində prioritet layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün kredit vəsaitlərinin cəlb edilməsi nəzərdə tutulur. 2025-ci ilin sonuna Azərbaycanın dövlət borcunun (xarici və daxili) ümumi məbləğinin 29,0 milyard manat səviyyəsinə və ya proqnozlaşdırılan ÜDM-in 22,2 faizinə çatacağı gözlənilir. Ortamüddətli (2026-2029-cu illər) dövrün sonuna Azərbaycanın dövlət borcunun (xarici və daxili) ümumi məbləğinin 32,7 milyard manat səviyyəsinə çatacağı və 2029-cu il üzrə proqnozlaşdırılan ÜDM-in 20,1 faiz səviyyəsində olacağı nəzərdə tutulur.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məsvət"

Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar Xidmətinin 2 cəzaçəkmə müəssisəsində rəis vəzifəsi boşdur. “Qaynarinfo”-nın məlumatına görə, ədliyyə naziri Fərid Əhmədov 2 gün əvvəl Penitensiar Xidmətin 15 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsinin rəisi Rəşad Əhmədovu vəzifəsindən azad edib. Nazirin digər əmri ilə o, Penitensiar Xidmətin 9 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsinin rəisi vəzifəsinə təyin olunub.

Bu ilin iyul ayında məhkumlar üçün nəzərdə tutulmuş yaşayış binasında dam örtüyünün uçması zamanı aldığı xəsarətdən dünyasını dəyişən Mövlam Mustafayevin cəza çəkdiyi Penitensiar Xidmətin 12 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsinin rəisi vəzifəsi isə 7 aydır boşdur.

Bu ilin yanvar ayında ədliyyə naziri Fərid Əhmədovun müvafiq əmri ilə Babək İsgəndərov 12 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsinin rəisi vəzifəsindən azad olunaraq, Penitensiar Xidmətin Lənkəran penitensiar kompleksinə rəis təyin olunub.

12 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsinin rəis əvəzi vəzifəsi isə Cavid Səfərova tapşırılmışdı. Əldə etdiyimiz məlumata görə, uçuqun hadisəsindən sonra rəis əvəzi vəzifəsi Cavid Səfərovdan alınaraq başqa bir şəxsə həvalə edilib.

Məsələ ilə bağlı Ədliyyə Nazirliyindən bildirilib ki, Penitensiar Xidmətin 12 və 15 sayılı cəzaçəkmə müəssisələrində rəis vəzifəsinə hələlik təyinat yoxdur. Bu iki cəzaçəkmə müəssisəsində rəis təyinatının bu qədər gecikməsi normaldır?

“Bakı” Hüquq Şirkəti-

Türmələrə rəis niyə tapılmaz?

Hüquqşünas: “12 və 15 sayılı həbsxanaların boş qalan rəis kresloları bu məsuliyyətin nə qədər ağır olduğunu göstərir”

nin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”-a deyib ki, cəzaçəkmə müəssisələrinə rəhbərlik təkcə inzibati vəzifə deyil, həm də böyük mənəvi və hüquqi məsuliyyətdir: “12 və 15 sayılı həbsxanaların boş qalan rəis kresloları bu məsuliyyətin nə qədər ağır olduğunu göstərir. Əslində məsələ təkcə kadr çatışmazlığı deyil. Burada bir neçə səbəb var. Birincisi, bu müəssisələrdə cəza çəkən kontingent təhlükəlidir, burada qayda-qanun qorumaq həm şəxsi risk, həm də ciddi peşəkarlıq tə-

ləb edir. İkincisi, 12 sayılı müəssisədə baş verən dam uçması və məhkumun ölümü rəhbər postunu göz önündə və “atəş altında” bir mövqeyə çevirib. Bu kreslodan oturan hər kəs biləcək ki, ən xırda insidentin belə məsuliyyəti onun üzərinə düşəcək. Həmçinin nəzərə almaq lazımdır ki, penitensiar sistemdə kadr təyinatı çox həssas məsələdir. Burada sırf idarəçilik bacarığı yox, həm də psixoloji davamlılıq, böhran situasiyalarını idarə etmək qabiliyyəti, hüquqi məsuliyyət hissi tələb

olunur. Buna görə də nazirlik tez təyin edək prinsipi ilə deyil, düşünülmüş və ölçülmüş seçim yolu ilə gedir. Ona görə də bu vəzifələrin boş qalması bir tərəfdən problemdir, digər tərəfdən göstərir ki, sistemdə kadr məsələsinə yanaşma daha diqqətli və məsuliyyətlidir. Tələsik edilən təyinat səhv ola bilər, amma gecikən, lakin doğru seçilmiş kadr bütün sistemi qoruyar”.

Masahibimizə görə, 12 və 15 sayılı cəzaçəkmə müəssisələri rejimlərinə görə biri digərindən

fərqlənir: “12 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsi ciddi rejimli müəssisədir. Burada əsasən ağır və xüsusilə ağır cinayətlərə görə məhkum olunmuş, uzunmüddətli, 10 ildən yuxarı cəza çəkən məhkumlar yerləşdirilir. Bu tip müəssisədə qaydaların icrası və nizam-intizamın qorunması olduqca çətin olur. 15 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsi isə qapalı rejimli müəssisədir. Burada da ciddi nəzarət altında saxlanılan, təhlükəli hesab edilən məhkumlar cəza çəkir.

Yeni hər 2 müəssisə problemsiz sayılmayan, yüksək riskli kontingent üçün nəzərdə tutulub. Bu müəssisələrdə rejim fərqli olsa da, orada vəziyyətin nəzarət altında saxlanması o qədər də asan məsələ deyil”.

Hüquqşünas deyib ki, müəssisədə dam örtüyünün uçması nəticəsində məhkumun ölümü rəhbərlik üçün ciddi imic zərbəsidir: “Hadisədən sonra məsuliyyət yükü artıb, vəzifəyə gəlmək istəyənlərin sayı da azalıb. Bu müəssisələrdə rəis olmaq həm şəxsi təhlükəsizlik baxımından, həm də hüquqi məsuliyyət baxımından çətin və risklidir.

Hər hansı insident zamanı bütün ittiham ilk növbədə müəssisə rəhbərinə yönəlik.

Bu baxımdan belə müəssisələrə rəis təyinatı da çətinidir. Ədliyyə Nazirliyində tez-tez rotasiyalar olur, lakin belə ağır müəssisələrə yeni təyinat üçün kifayət qədər təcrübəli kadr tapmaq asan deyil. Əlbəttə ki, təyinatın bu qədər gecikməsi tam normal deyil. Adətən belə vəzifələr uzun müddət boş qalır. Nazirliyin ehtiyatlı kadr seçimi apardığı görünür. Çünki belə müəssisələrə peşəkar və təcrübəli rəhbər tələb olunur. Digər ehtimal da budur ki, namizədlərlə bağlı daxili yoxlamalar, razılaşmalar uzanır”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, 12 və 15 sayılı müəssisələrdə rəis vəzifələrinin boş qalması yüksək riskli cəzaçəkmə müəssisələri olmasıdır: “Son illərdə baş verən uçuqun, ölüm, intizam problemləri həmin postları “riskli kresloya” çevirib. Nazirliyin addımları göstərir ki, burada tələsik deyil, daha çox məsuliyyətli kadr seçimi aparılır”.

□ Əhsən MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”

Plastik cərrahlarla bağlı məsələ ABŞ-a “sıçradı”

Ekspertlər hesab edir ki, beynəlxalq hüquq normaları jurnalist Qənirə Atəşovanın məsuliyyətə cəlbini mümkünsüz edir

Hazırda ABŞ-da yaşayan jurnalist Qənirə Atəşova estetik cərrahlarla bağlı araşdırmasına görə məhkəməyə verilib, Cinayət Məcəlləsinin 147.2-ci maddəsi ilə ittiham olunur.

Musavat.com bildirir ki, Azərbaycanda estetik cərrahiyyə sahəsindəki qanunsuzluqları gündəmə gətirən jurnalist Qənirə Atəşova barədə məhkəmədə xüsusi ittiham qaydasında iddia qaldırılıb. Jurnalistin Cinayət Məcəlləsinin 147.2-ci maddəsi - “ağır cinayətdə ittiham etməklə böhtan atma” - ilə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi tələb olunur.

İddiaçı isə sosial şəbəkələrdə “həkim Gül Əliyeva” adı ilə tanınan, Gəncədə yerləşən “VMR” Estetik Klinikasında fəaliyyət göstərən Gülsüm Əliyevadır. O, jurnalistin özünü və fəaliyyətini ağır cinayətdə ittiham etdiyini iddia edir və bu səbəbdən hüquqi müstəvidə cavabdehlik tələb edir. Kosmeto-

loq Qənirə Atəşovanın ondan 50 min manat rüşvət istədiyini də iddia edib.

Qənirə Atəşova bu barədə sosial media hesabında bunları yazıb: “Bu həyatda çox şey görmüşəm, amma bu qədər qızıl-qırmızı böhtan, ləyaqətsizlik görməmişdim. Gülsüm Əliyeva-cərrah deyilsən, tibb diplomun yoxdur, amma əmə-

liyyat aparırsan. Əhsən. “VMR estetik” klinikası - lisenziyası yoxdur, amma klinika kimi işləyir. Möcüzə! Və nə baş verir? Dövlət ard-arda cərimələr yazır. Sonra da başlayır suallar: Bəs bu cərimələri kim ifşa elədi? Mən! Kim olacaqdı ki? İndi isə nə deyirlər? Guya mən onlardan 50 min rüşvət istəmişəm. Niyə? Çünki demişəm

ki, cərrah olmaq üçün cərrah diplomu da gerekdir. Çox cəsarətli fikir olmuş, etiraf edirəm.

Məktubu da apanblar Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinə-sübut filan yoxdur, amma guya “şikayətçidirlər”. Əla! İndi belə çıxır ki, klinikada lisenziya yoxdursa, günah Qənirədir? Həkim olmadan əməliyyat aparılırsa, günah yenə Qə-

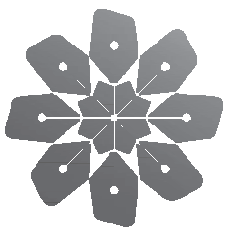
nirədir. Dövlət cərimə yazırsa, demək, Qənirə rüşvət alıb. Yeni bu ölkədə qanunsuzluqları ifşa edən yox, ifşa edənə qarşı kampaniya aparmaq dəbdır. Mən artıq nə ifşaçıyam, nə jurnalist “cinayətkaram”, çünki doğrulan demişəm. Gülmək istəyəne komediya, düşünmək istəyəne faciədir”.

Vəkil Mehman Muradlının fikrincə, iddiaçı və ittiham olunan tərəf ayrı-ayrı ölkələrdə yaşadıkları üçün işin hüquqi müstəvidə olunması sual altındadır. Vəkil “Yeni Müsavat”-a şərhində ərizənin geri qaytarılacağını bildirib: “Qənirə Atəşova Azərbaycan vətəndaşı deyil, Azərbaycanda qeydiyyatı yoxdur, Gülsüm Hacıyevanın iddiasına görə, ona böhtan atılıb, bu böhtanın nədən ibarət olması isə aydın deyil. Azərbaycan vətəndaşı ABŞ vətəndaşına xüsusi ittiham qaydasında hansı formada məhkəməyə müraciət edəcək? Azərbaycan Respublikası Ali Məhkə-

məsi Plenumunun qərarı var ki, təqsirləndirilən şəxs yaşayış (qeydiyyat) yeri üzrə məhkəmə verilməlidir. Qənirə Atəşova ABŞ vətəndaşı olduğu üçün Azərbaycanda prosesin perspektivi yoxdur, Gülsüm Əliyevanın ərizəsi geri qaytarılacaq”.

Vəkil Sadiq Əfəndiyev isə “Yeni Müsavat”-a şərhində məsələyə belə aydınlıq gətirdi: “Əgər məhkəmə araşdırması zamanı həqiqətdən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı, yaxud hüquqi vətəndaşa qarşı cinayət törədildiyi və həmin cinayətin cəznəbi dövlətin vətəndaşı tərəfindən törədildiyi təsdiqlənsə, bu zaman məsələ beynəlxalq müqavilələr, konvensiya əsasında həll edilməlidir. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilədə nəzərdə tutulmuş şərtlər daxilində cinayət törətmiş şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb oluna bilər. Xüsusi ittihamçı ilk növbədə xüsusi ittiham qaydasında verdiyi şikayətdə ona qarşı böhtan cinayətinin törədilməsini sübut etməlidir. Şikayətdə cinayətin kim tərəfindən, konkret hansı əməlin törədilməsi qeyd edilməlidir”.

□ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Azərbaycanın milli neft şirkəti SOCAR iki gün əvvəl Özbəkistanda neft-qaz sazişi imzalayıb. Verilən məlumata görə, SOCAR-"Uzbekneftegaz" Konsorsiumu ilə Özbəkistan Hökuməti arasında imzalanan saziş "Üstyurt" investisiya bloklarının kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatını nəzərdə tutur.

Saziş "Üstyurt" investisiya bloklarının - Boyterak, Terenquduq, Birqori, Xaroy, Qoraqalpoq və Qulboy, - kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatını əhatə edir.

Saziş müddətinin ilkin mərhələsində perspektivli sahələrin təyin olunması məqsədilə geoloji-kəşfiyyat işlərinin aparılması nəzərdə tutulur. HPBS çərçivəsində ən azı 1000 kvadrat kilometr ərazidə 3D seysmik kəşfiyyat işlərinin aparılması planlaşdırılır. Onun nəticələrinə əsasən bir quyuda geoloji kəşfiyyat işlərinə başlanılacaq.

Bu müddət ərzində SOCAR operator olaraq fəaliyyət göstərəcək. Sənədə əsasən, axtarış-kəşfiyyat işlərinin və ən azı bir kəşfiyyat quyusunun qazılmasının ilkin olaraq 5 il müddətində yekunlaşdırılması planlaşdırılır.

Xatırladaq ki, 2018-ci ilin may ayında Uzbekneftegaz, SOCAR və BP Exploration (Caspian Sea) memorandum imzalamışdılar - şirkətlər Ustyurt bölgəsinin Aralomorsky, Samsko-Kosbulaksky və Baitereksky investisiya bloklarının birgə geoloji tədqiqatını nəzərdən keçirməyə dəvət edilmişdi. 2021-ci ildə BP Ustyurtdakı neft və qaz yataqlarının işlənməsindən imtina edib.

"Uztransqaz"ın keçmiş rəhbəri Bekhzod Normatov "İnterfaks-Azərbaycan" agentliyinə müsahibəsində bildirib ki, Britaniya şirkətinin layihədən çəkilməsinə səbəb onun strategiyasında kəskin dəyişiklik olub.

2024-cü ilin avqustunda "Özbəkneftqaz" və SOCAR arasında neft-qaz sektorunda əməkdaşlıq haqqında saziş imzalanıb.

Neft-qaz hasilatının artırılması istiqamətində rəsmi Daşkənd Rusiya şirkətləri ilə də əməkdaşlıq edir. 2004-cü ildə Özbəkistan hökuməti Lukoil ilə Kandım-Xauzak-Şadı layihələri (35 il müddətinə, 2014-cü ildə daha 7 il - 2046-cı ilə qədər uzadılıb) və Cənub-Qərbi Hisar (2007-ci ildə qüvvəyə minib və 3203-cü ilə qədər nəzərdə tutulub) üzrə hasilatın pay bölgüsü sazişi (PSA) imzalayıb.

Rusiyanın "Qazprom" şirkəti ilə "Şaxpaxtı" yatağı (2004-cü ildən - 15 il müddətinə, 2018-ci ildə 5 il uzadılıb) və Djel (2018-ci ildə 25 il müddətinə imzalanıb) üzrə PSA sazişləri imzalayıb.

Digər HPBS 2017-ci ilin aprelinde Surxandərya rayonunda yerləşən "Müstəqilliyin 25 illiyi" (M25) yatağı üçün - qaz-kimya kompleksinin tikintisi üzrə 35 il müddəti-

İqtisadiyyat

YENİ ÜSAVAT
N 129 (8739) 26 iyul 2025

bütün enerji və qaz infrastrukturunun mərhələli şəkildə modernləşdirilməsi, o cümlədən əhəlinin və iqtisadiyyatın dayanıqlı, fasiləsiz və dayanıqlı enerji təchizatının təmin edilməsi ilə bağlı vəzifələr qoyub. Hazırda Özbəkistanda eyni vaxtda şəbəkələrin və yarımstansiyaların təmiri və modernləşdirilməsi işləri aparılır, generasiya qurğularının stabil işləməsi üçün yanacaq ehtiyatları, ehtiyat hissələri və avadanlıqlar formalaşdırılır.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın "Yeni Müsavat"a dediynə görə, müstəqillik dövründə Azərbaycanda cəmi bir neft yatağı - "Qarabağ", iki qaz-kondensat - "Şahdəniz", "Abşeron" və "Ümid" yataqları aşkarlanıb: "Bundan başqa, müstəqillik illərində heç bir yeni neft-qaz yatağı aşkar-

Azərbaycan sərmayəsi Özbəkistanın enerji sektorunda

SOCAR-ın xaricə yönəlməsi nə ilə bağlıdır?

nə imzalanıb. Energetika naziri Jurabek Mirzamaxmudov qeyd edib ki, bu layihə üzrə geoloji kəşfiyyat işləri ən azı 8 il çəkəcək.

İyulun 21-də Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev hökumətin xarici tərəfdaşlarla birgə layihələrin gedişi və perspektivlərinə dair məlumatını aldıqdan sonra neft-qaz sənayesində layihələrin icrasını sürətləndirmək və karbohidrogen hasilatını artırmaq barədə göstəriş verib. Özbəkistan mətbuatının məlumatına görə, prezidentə Azərbaycanın neft-qaz şirkəti SOCAR ilə Ustyurt rayonunda karbohidrogen yataqları-

nın birgə kəşfiyyatı və işlənməsi haqqında sazişə dair məlumat da verilib. Özbəkistan Milli Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2025-ci ilin birinci yarısında Özbəkistanda 21,78 milyard kubmetr təbii qaz hasil edilib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3,1 faiz azdır. Neft hasilatı da 11,2 faiz azalaraq 323,8 min tona düşüb. Benzin istehsalı daha kəskin - 14,8 faiz azalaraq 575,6 min ton təşkil edib. Bununla yanaşı, kömür hasilatı 16,5 faiz artaraq 3,07 milyon tona, dizel yanacağının istehsalı 10,4 faiz artaraq 557,5 min tona çatıb.

Qeyd edək ki, Özbəkistan son illərdə elektrik enerjisi və yanacaq təminatı sahəsində ciddi problemlər yaşayır. Soyuq qış ayları ilə yanaşı hazırda yay mövsümündə də ölkənin əksər ərazilərində enerjinin verilməsində fasilələr təbii qaz hasilatı ilə müqayisədə 3,1 faiz azdır. Neft hasilatı da 11,2 faiz azalaraq 323,8 min tona düşüb. Benzin istehsalı daha kəskin - 14,8 faiz azalaraq 575,6 min ton təşkil edib. Bununla yanaşı, kömür hasilatı 16,5 faiz artaraq 3,07 milyon tona, dizel yanacağının istehsalı 10,4 faiz artaraq 557,5 min tona çatıb.

Prezident Ş.Mirziyoyev hökumət qarşısında ölkənin

lanmayıb. Buna görə də SOCAR çox düzgün addım ataraq Azərbaycandan kənardə mümkün qədər az riskli kəşfiyyat və hasilat layihələrinə yatırımlar edir. 2024-cü ildə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində neft layihəsinə, 2025-ci ilin yanvarında İsraildə qaz yatağına yatırımlar edilib. İndi də növbəti addım Özbəkistanda atılıb. Hələlik kəşfiyyat layihəsidir, iqtisadi baxımdan səmərəli ehtiyatlar aşkarlansa, kommersiya şərtləri razılaşdırılmaqla hasilata başlanacaq. Ümid edək ki, kəşfiyyat işləri uğurlu nəticələr verəcək".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

Aşpaz olmaq üçün 5 min manat?

Peşə təhsilində bəzi ixtisasların baha olmasının səbəbləri açıqlandı

Hər bir ölkənin tərəqqisini şərtləndirən mühüm amillərdən biri milli təhsilin inkişafıdır. Ölkədə həyata keçirilən islahatlar, müasir infrastrukturun yaradılması nəticəsində təhsil sahəsində də yeni keyfiyyət dəyişiklikləri yüksək səviyyədə təmin olunub.

Qeyd edək ki, XXI əsrin çağırışları və yeni trendlərinə müvafiq olaraq təhsil sahəsində islahatlar çərçivəsində peşə təhsilinin müasirləşdirilməsi istiqamətində də məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. Peşə təhsilinə marağın artırılması istiqamətində müəyyən işlər görülür. Məlumat görə, bu ildən etibarən ödənişli təhsil haqlarında dəyişiklik edilib. Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Ceyhun Kərimov media nümayəndələrinə açıqlamasında deyib ki, bəzi bölgələrdə təhsil haqları

fərqlidir: "Peşə təhsilində bəzi ixtisaslar var ki, onların təhsil haqqı 5 min manatdır. Bunun baha olduğunu düşünə bilərlər, ancaq səbəbləri var. Bu, beynəlxalq sertifikatlar, dərslilər, yüksək peşəkar

müəllimlərin cəlb edilməsi və onlara ödənilən əməkhaqqı, həmçinin ekspertlərin iştirakı və s. ilə bağlıdır".

Peşə təhsilində təhsil haqqının artırılması, 5 min olması ictimaiyyət arasında na-

razılığa səbəb olub. Məlumdur ki, universitetlərdə belə bəzi ixtisaslarda təhsil haqqı heç 5 min manat deyil.

Təhsil eksperti Cahid İmanlı "Bakı-Xəbər"ə şərhində bildirib ki, peşə mək-

təblərində ödənişlərin miqdarı həqiqətən Azərbaycan təhsil bazarı üçün fantastik dərəcədə yüksəkdir: "Dizaynerlik üzrə müxtəlif istiqamətlərdə təhsil haqqı 5000 min manata qədər, qaz saygacı texniki, aşpazlıq, bərbər, elektrik üzrə texnik kimi ixtisaslarda 2000-3000 manatdır. Qeyd edim ki, bölgə peşə təhsili müəssisələrində də təhsil haqları kifayət qədər yüksəkdir. Halbuki kənd təsərrüfatı rayonları olan bu bölgələrdə bəzi ixtisaslar doğrudan da "hava və su kimi" lazımdır və ümumilikdə Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün prioritet təşkil edir. Məsələn, bu ixtisasların içərisində "traktor təmiri" ixtisasının illik ödənişi 2830 manat təşkil edir. Bu da, yəni ödənişlərin çox olması da onsuz da "kasıb rayonların" ailələrinin övladları üçün əlçatan olmur. Halbuki həm bölgələrdə işsizliyin aradan qaldırılmasında, həm əhəlinin sosi-

al müdafiəsi fonunda, həm də dövlətin aqrar təhlükəsizliyinin təmin edilməsində peşə təhsilinin əlçatanlığının təmin edilməsi ən əsas prioritet məsələlərdən biri olmalıdır. Maraqlıdır ki, illik təhsil haqlarının yüksək olduğu ixtisasların həm də dövlət sifarişli var, yeni bu ixtisasların bu qədər bahalı olmasına yeni rast gəlinir. O zaman haqlı bir sual yaranır - bu vaxta qədər peşə məktəblərinin maddi bazası həqiqətənmi var idi? Və ya dövlət sifarişli və ödənişli əsaslarla oxuyan tələbələr təhsilində hansı təhsil keyfiyyət fərqi olacaq? Belə çıxır ki, təhsil haqqı ödəyən tələbənin öyrənmə mühtisi, maddi-texniki-elmi şəraiti daha yüksək olacaq, dövlət sifarişli ilə oxuyan tələbənin təhsili isə formal xarakter daşıyacaq. Əslində bütün peşə məktəblərinin maddi-texniki bazası birbaşa dövlət tərəfindən təmin edilməlidir və birmənalı olaraq peşə məktəblərinin ödənişləri azaldılmalıdır".

Bu ilki avrokubok mövsümü müstəqillik qazandığımız 34 ilin ən uğurlu mövsümüdür. Azərbaycanın UEFA reytingində xal ehtiyatı daha da artıb. Bu “Qarabağ” (Çempionlar Liqası), “Zirə”, “Sabah” və “Araz Naxçıvan”ın (Konfrans Liqası) ikinci təsnifat mərhələsindəki uğurlu oyunları sayəsində mümkün olub.

İlk matçlarında “Qarabağ” “Şelburn”a (İrlandiya) səfərdə 3:0, “Sabah” “Peteokub”a (Moldova) rəqib meydanında 2:0, “Araz Naxçıvan” evdə “Aris”ə (Yunanıstan) 2:1 hesabı ilə qalib gəlib, “Zirə” isə Bakıda “Hayduk”la (Xorvatiya) heç-heçə (1:1) edib.

Buna görə də Azərbaycanın UEFA-da reytinginə ümumən daha 0,875 xal əlavə olunub. Təsnifat mərhələsində hər qələbəyə 1, heç-heçəyə 0,5 xal verilir. Bu isə iştirakçı ölkələrin komandaları arasında bölünür. Beləliklə, Azərbaycan bu həftə 3,5 xal qazanıb ki, bu da 4 yerə bölünüb.

Qeyd edək ki, hazırda ölkəmiz əvvəlkiteklə UEFA reytingində 29-cu olsa da (18,125 xal) artıq gələn həftə Rusiyalı (18,299 xal) ötərək bir pillə irəliləyə bilər.

Xatırladaq ki, 28-ci pillədəki Ukraynanın isə 18,475 xalı var. Azərbaycandan 1 pillə geridə - 30-cu yerdə olan Bolqarıstan 16,875 xala malikdir.

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev “Yeni Məşavət”da 4 klubumuzun da oyunlarını bu cür dəyərləndirdi: ““Qarabağ” İrlandiya səfərindən turu demək olar ki, həll edərək qayıtdı. Fəlakət, fors-major, möcüzə baş verməyə, Ağdam təmsilçisi ardıcıl 12-ci dəfə avrokubokların qrup (hazırda liqa) mərhələsini təmin edəcək. İrlandiya təmsilçisi sürətli, atletik, çevik komandadır, ancaq oyunçularının keyfiyyəti “Qarabağ”la müqayisədə çox aşağıdır. Oyunun özünə gəlincə, Yankoviçin yoxluğu aşkar göründü. Bu itki həm müdafiə, həm də hücum potensialımızı zəiflətdi. Onsuz da irəliləmə seçimi azdı, orada variativliyə ümid etmirik. Üstəlik də, Kadi dayağda oynadı ki, bu da işin yaradıcılıq tərəfini axsatdı. Ad-dai çalışqan olsa da, Borgesin məhsuldarlığına (2-ci qolumuzda azacıq boşluq əldə edən kimi assistisi təmin etdi) yaxın düşə bilməz. Nəticədə rəqib müdafiəsinin mərkəzi nisbətən rahat oynadı. Əvəzində bizim müdafiənin ortasında çətinlik vardı. Fərdi səhvləri də bura əlavə etməliyik. Rəqib “Şelburn” yox, daha yaxşı komanda olsaydı, fasiləyə məğlub yollanacağımız şübhəsiz idi. İkinci hissədə meydan sahibləri bizi qapımıza sıxmağa, təxminən 30 dəqiqə ərzində heç nə edə bilməməyə məcbur etdi. Təlim-məşq toplanışını tezə bitirən “Qarabağ”ın hazırda davam edən ölkə çempionatında oynayan, iki də ÇL matçı keçirmiş rəqibindən forma baxımından bir qədər geridə qalmasını normal qiymətləndirmək olar. Həm də buna öyrəşmişik. “Qarabağ” həmişə belə başlayır, avqustun ortaları, bə-

Avrokuboklarda hələ belə uğurumuz olmamışdı

UEFA reytingində Rusiyalı ötərək bir pillə irəliləyə bilərik

nu bir həftə sonra biləcəyik. Yox, Splitdə də bugünkü “Hayduk”a şahidlik edəcəyiksə, “Zirə”nin turu keçmək şansı az deyil”.

“Araz-Naxçıvan”ın Yunanıstan təmsilçisi “Aris”lə oyuna gəlincə, müsahibimiz deyib ki, hesab arasındakı fərq böyük də ola bilər: “Ancaq bu da pis deyil. Qarşılaşmanı “Araz” demək olar ki, eyni tempdə keçirdi. Qonaqların ikinci hissənin əvvəlindəki aktivliyini nəzərə almasaq, tam üstünlük bizdə idi. Naxçıvanlılardan belə oyunu gözləməyən yunanlar ara-sıra hücumlar təşkil etməyə nail olurdular. Bunlardan biri “Araz”ın təmiz penaltisinin verilmədiyi epizodla başladı. Komandamız bir anlıq sayıqlığını itirməsinin cəzasını çəkdi. Bundan sonra əzmkarlıq və mübarizliyin gözəlliyi başladı. Turun əldə gətirdiyini düşündüyümüz anda “Araz” əla bir geridönüş etdi. Santos və Andradenin qolları bizə ümidli danışmaq imkanı verdi. Keyta 100 faizlik şansı dəyərləndirsəydi, hər şey daha yaxşı olacaqdı. Ümumilikdə, Elmar Baxşıyevin yetirmələri çox yaxşı təsir bağışladılar. “Aris”in müdafiə xəttini alqışlamaq lazımdı. 70-75 dəqiqə ərzində rəqib basqısının qarşısını almağı bacardılar. Baxmayaraq ki, bu elə də asan deyildi. Çünki hücumumuzda müxtəliflik vardı, hava və yerlə ötürmələr, cənab və mərkəzdən keçidlər bir-birini əvəzləyirdi. Yaxşı fiziki hazırlıq da öz sözünü dedi və isti havaya rəğmə “Araz” son saniyələrə qədər irəlilə təzyiq yarada, qonaqları bərabərlik topunu vurmaq istəyinin qarşısını elə ordaca ala bildi. Baxşıyevin planı işlədi. Şansımız var. Bu tempi səfərdə də saxlaya bilsək, adlı-sanlı rəqibi üstələyə bilərik. Elə də dəhşətli, qorxulu, keçilməz deyillər”.

Nəhayət, “Petrokub” “Sabah” oyunu haqda Kənan Məstəliyev bunları deyib: “Onlar “Sabah”a bərabər rəqib deyillər. Moldovalılar xüsusi heç nəyi olmayan, xüsusi nə iləsə fərqlənməyən komanda idilər. Düzdü, 1-ci hissədə yaxşı oynadılar, epizodlar əldə etdilər. Amma oyun 90 dəqiqədə. Və səviyyə fərqi aşkardı. Dambrauskasın da oyuna yaxşı hazırlaşdığı, lazımi nöqtələri bağlamağı bacardığını gördük ki, masazirlilər bir az dəqiq olsaydılar, üstünlük şübhəsiz daha böyük olacaqdı. Ustalıq da, istedad da, bacarıq da biz tərəfdə idi. “Sabah” daha yaxşı oyunçulardan təşkil olunub və onlara həm uyğunlaşma, həm də güclərini bərpa etmək üçün vaxt lazımdı. Getdikcə, daha yaxşı komanda görəcəyik. Buna şübhəm yoxdur. Turu keçəcəyik”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Məşavət”

zən sonuna yaxın daha yaxşı təsir bağışlayır. Ümumilikdə, yaxşı, haqq edilmiş və vacib qələbədi. Sezona yaxşı başlamaq, psixoloji üstünlük əldə etmək vacib idi”.

Həmsöhbətimiz hesab edir ki, “Zirə” də yaxşı başlanğıc etdi: “Konfrans Liqasının 2-ci təsnifatının bəlkə də ən reytinglisi olan “Hayduk”, bu adı ortaya qoya bilmədi. Bunda bizim “qartal”ların da əməyi az olmadı. Hətta deyərdim, “Hayduk”un bəxti gətirdi. “Zirə” birinci yərini əla keçirdi. Qonaqların heç nə ilə yadda qalmadığı 45 dəqiqədə meydan sahibləri dəqiq və dominant futbol oynadılar. Zədələnməyə qədər ən yaxşı olan Konate və yoldaşları startadaca pressinq tətbiq edib “Hayduk”un mümkün kombinasiyalarını beşikdə boğa bildilər. İş o yer çatdı ki, bəzi epizodlarda Li-vaya top almaq üçün müdafiəyə qədər qayıtmalı oldu. Rəşad Sadıqov rəqibi yaxşı öyrənmiş, yetirmələrinə doğru tapşırıqlar verə bilmişdi. Renato müdafiədə, Junior və İssa isə orta xətt və hücumda aktiv idilər, keyfiyyətli futbol nümayiş etdirirdilər. Fasilədən sonra isə xorvatlar “ayıldılar”. Bəli, başlanğıcda Martins və Cibrilanın əldə etdiyi şanslar qola çevrilsəydi, vəziyyət başqa cür ola bilərdi. Amma vurmaya vurarlar prinsipi hələ də işləyir. “Hayduk” yavaş-yavaş həm sürəti, həm cənablar, həm də mərkəzdəki keçidlər, epizodlarla üstünlüyünü artırırdı. Görünürdü ki, bir tədbir görülməsə, hesab bərabərləşəcək. Elə də oldu. Bundan sonra oyun sakitləşdi. Komandalar cəhdlərini dayandırmadılar, istəklili davrandılar, amma bu o qədər aşkar olmadı. Sadıqov da, Qarsiya da əvəzləmələrlə oyuna müdaxilə edərək müəyyən dəyişikliklərə gətirdilər. “Zirə”nin əks-hücum, qonaqların isə mövqe oyununa üstünlük verdiyi göründü. Sumanın yoxluğu və zədələrin çoxluğunun “Zirə”nin hücum potensialına zərbə vurduğunu söyləmək olar. Avrokuboklarda minimal şanslardan da istifadə etmək lazımdı. Ümumilikdə, həm oyun planında, həm də performansla görə “Zirə” qələbəyə daha layiq tərəf idi. “Hayduk” isə özünə bənzəmədi. Bəlkə də rəqib əsas gücünü cavab oyununa saxlamışdı və Bakıda müəyyən kəşfiyyatla məşğul oldu. Bu-

MUSAVAT

Son səhifə

N 129 (8739) 26 iyul 2025

Təhlükəli virusla bağlı xəbərdarlıq: 119 ölkə həyəcan içində

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) ağcaqanadlar vasitəsilə yayılan çikungunya virusunun global miqyasda sürətlə yayılmasından ciddi narahatlıq keçirir. Artıq bu virus 119 ölkədə qeydə alınıb və nəzəri olaraq 5,6 milyard insan üçün yoluxma riski mövcuddur.

Virusun yeni ocaqlarından biri Çin cənubudur. Çin dövlət televiziyasının yaydığı məlumata görə, Guangdong əyalətinin Foşan şəhərində 2 659 yoluxma halı qeydə alınıb. Bu səbəbdən şəhərdə 53 xəstəxana bu xəstəliklə mübarizə üçün ayrılıb. Rəsmilər bildirir ki, qeydə alınan hallar yüngüldür. Çin hökuməti beynəlxalq səyahətlərin artması fonunda virusun yayılma riskinin yüksək olaraq qaldığını bəyan edib və insanlara profilaktik tədbirlərə əməl etməyi tövsiyə edib.

Çikungunya virusu (CHIKV) Asiya pələngi də daxil olmaqla bir neçə növ ağcaqanad tərəfindən yayılır. Ölümçül olmasa da, virus yüksək qızdırma, oynaq və əzələ ağrıları, baş ağrısı, eləcə də həddindən artıq yorğunluqla müşayiət olunur.

Əksər hallarda xəstəlik 1-2 həftə ərzində keçib getsə də, ÜST-nin məlumatına görə, yoluxanların təxminən 40 faizində bu simptomlar aylarla, bəzən illərlə davam edə bilər. Xüsusilə xroniki xəstəlikləri olan şəxslər, hamilə qadınlar və körpələr üçün virus təhlükəlidir.

Təşkilat bildirir ki, aşağı immunitetə malik əhali arasında virus çox sürətlə yayılır. Məsələn, Fransanın Reunion adasında virusun qısa zamanda əhalinin üçdə birinə sirayət etdiyi qeyd olunur. Mayotte və Mavrikiy kimi digər adalarda da böyük miqyaslı epidemiyalar qeydə alınıb.

"Labubu" oyuncaqları dünyada Çinin yumşaq gücünə çevrilir

"Pop Mart" şirkətinin "Labubu" oyuncağı ABŞ-da sürətlə populyarlıq qazanır və Pekinlə Vaşinqtonun gərgin münasibətləri fonunda Çinin yumşaq gücünə çevrilir. Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə "South China Morning Post" nəşrinin ekspertləri bildirirlər.

Belə ki, "Labubu" oyuncağının alıcılarının 40 faizi xarici

ölkələrin vətəndaşlarıdır və "Pop Mart" şirkəti qərblə rəqiblərini bazarda sıxışdırır. Bildirilir ki, "Labubu"nun 2024-cü ildə global bazarda etdiyi satış 423 milyon dollar təşkil edib, ümumi gəliri isə 1.8 milyard dollar olaraq qiymətləndirilir. Amma vacib olan əsas məqam "Labubu"nun ABŞ şirkətlərini geridə

qoymasındır. Belə ki, "Pop Mart"ın bazar kapitallaşması, son məlumatlara görə, təxminən 41 milyard dollara yüksəlib. Bu, məşhur ABŞ oyuncaq istehsalçıları "Mattel" və "Hasbro"nun birlikdə qazandığından çoxdur.

Süni intellekt bütöv peşə növlərinin yox olmasına gətirib çıxara bilər

"OpenAI" şirkətinin baş direktoru və "ChatGPT"-nin yaradıcısı Sem Altman süni intellektin gələcəkdə dominantlığı və bütöv iş kateqoriyalarının texnologiyalar tərəfindən ələ keçiriləcəyi barədə proqnozlarını bölüşüb. "Klassik peşələrin yox olması və yenilərinin yaranması tarix boyu müşahidə edilə bilər, çünki insan əməyini daha səmərəli yerinə yetirə bilən alətlər meydana çıxır. Belə alətlərdən biri də süni intellektir", - deyir Sem Altman bildirib.

O vurğulayıb ki, texnologiyaların inkişafı bütöv peşə kateqoriyalarının yox olmasına gətirib çıxara bilər. S.Altman, xüsusilə müştəri xidmətləri sektoru üçün belə bir taleyi proqnozlaşdırır. Onun sözlərinə görə, süni intellekt bu işi canlı operatorlardan daha yaxşı yerinə yetirir.

"O, superəğıllı, bacarıqlı bir insan kimidir. Menü yoxdur, yönləndirmə yoxdur. O, şirkətdəki hər hansı müştəri xidmətləri agentinin edə biləcəyi hər şeyi edə bilər. O, səhv etmir və çox sürətlidir", - deyir Altman vurğulayıb. Bununla belə, o əlavə edib ki, süni intellekt heç vaxt tibbi personalı tam əvəz edə bilməyəcək.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanların omba sümüyü betondan daha möhkəmdir.
- * Ağcaqanad əleyhinə spreylər əslində onların insanlara yaxınlaşmasını əngəlləmir. Sadəcə olaraq, ağcaqanadların hissiyatını bağlayır və bir növ insanları gizləyir.
- * "Süd yolu" qalaktikasında 400 milyarddan çox ulduz olduğu düşünülür.
- * Bir insan gündə ən azı 500 litr oksigen istifadə edir.
- * Hər gün 275 milyona yaxın yeni ulduz yaranır.
- * Gözlərin hər biri 130 milyondan çox görmə sinir hüceyrəsindən ibarətdir. Hər hüceyrənin içində isə 100 trilyon atom var. Bu rəqəmlər isə ümumilikdə dünyadakı bütün ulduzların sayından daha çoxdur.
- * Hazırda dəniz aləmində 180-nə yaxın balıq növü işıq görmədən yaşayır.
- * Əgər bir sözü xatırlamaqda çətinlik çəksəniz, yumruğunuzu sıxın. O zaman beyinin fəaliyyəti daha da artır və yaddaşı işə salmağa kömək edir.
- * 600 kiloqramlıq bir balının ürək damarının içinə bir insan yerləşə bilər.
- * Bir insan yaşadığı müddətdə ortalama 23 min dəfə göz qırpır, 100 min dəfə ürəyi döyünər, 23 min dəfə nəfəs alır, qaraciyərləri ilə 1500 litr qan süzülər, mədəsi ilə 2 litr asit turşusu istehsal edər.

Pomidordan insana keçir: üzərində bu əlamətlər görünərsə, qəti yeməyin

Böyük Britaniyada salmonella epidemiyası ilə əlaqədar narahatlıq artır.

Səhiyyə Təhlükəsizliyi Agentliyinin (UKHSA) məlumatına görə, 2025-ci ilin əvvəlindən etibarən 100-dən çox

insan bu bakteriyaya yoluxub, azı 14 nəfər xəstəxanaya yerləşdirilib. Mütəxəssislər infeksiyanın əsas mənbəyi kimi çirklənmiş pomidorları göstərir.

Aparılan laborator analizlər nəticəsində infeksiyalara nadir rast gəlinən iki növ - Salmonella Blockley və Salmonella Strathcona bakteriyalarının səbəb olduğu təsdiqlənib. Xüsusilə S. Blockley hallarının hamısı pomidorla bağlıdır.

Pomidor niyə risklidir?

Mütəxəssislər bildirir ki, pomidorun yumşaq və məsəməli quruluşu onu bakterial çirklənməyə qarşı daha həssas edir. Çiy halda yeyildiyi üçün daxilə keçmiş mikrobları bişirməklə məhv etmək mümkün olmur.

Bu simptomlar varsa, pomidoru atın:

Yumşalmış və ya əzilmiş sahələr

Rəng dəyişiklikləri və boz-sarı ləkələr

Pis qoxu və yapışqan səth

Açıq yara və ya çürüməyə bənzər izlər.

Bu əlamətlər bakterial çirklənmə ehtimalının yüksək olduğunu göstərir.

Qulaqcıqların qulaq sağlamlığına hansı təsirləri var?

Qulaqcıqların uzunmüddətli istifadəsinin bir sıra zərərli ola bilər, xüsusən də yüksək səs səviyyəsində dinləyərkən bəzi məqamları nəzərə almaq lazımdır. Bunlar aşağıdakılardır:

Əşitmə itkisi: Yüksək səs səviyyəsi eşitmə itkisinin başlıca səbəbidir. Uzun müddət bu şəkildə dinləmək, daxili qulağı zədələyə bilər.

Tinnitus: Uzun müddət səslə mühitdə olmaq, qulaqda səslərin (tinnitus) yaranmasına səbəb ola bilər.

Qulaq iltihabı: Qulaqlıqdan istifadə edənlərdə, xüsusilə də paylaşılan və ya təmizlənməyən nausniklərdə, qulaq iltihabı riski arta bilər.

Ağrı: Uzanmış zaman boyunca istifadə edilən nausniklər qulaqlarda sıxışma və ağrıya səbəb ola bilər.

Ruhi sağlamlığa təsiri: Musiqinin və ya digər səslərin uzun müddət dinlənməsi bəzən ruhi sağlamlığa da mənfi təsir edə bilər, çünki insanlar gerçək dünyadan uzaqlaşa bilərlər.

Qulaqcıq zərərərini azaltmaq üçün aşağıdakı tədbirləri görmək faydalıdır:

Səsi mülayim səviyyədə saxlamaq.

Uzun müddət fasiləsiz dinləməkdən çəkinmək.

Qulaqcıqları tez-tez təmizləmək.

Fərqli növ qulaqcıqlardan (məsələn, açıq tip) istifadə etmək.

Sağlamlığınızı qorumaq üçün bu tövsiyələri nəzərə almaq əhəmiyyətlidir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500